

Analýza vysílání programu Prima se zřetelem k migrační tematice

Usnesení přijatá dne 25. října 2016:

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání se seznámila s analýzou informování o tématu migrace ve zpravodajských a publicistických pořadech programu Prima provozovatele FTV Prima, spol. s r.o. v období od 28. března do 17. dubna 2016.

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen „Rada“) v rámci své kompetence dané § 5 písm. a) a f) zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, v platném znění (dále jen „zákon č. 231/2001 Sb.“) a v souladu s ustanovením § 137 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, (dále jen „zákon č. 500/2004 Sb.“) žádá provozovatele FTV Prima, spol. s r.o., IČ: 48115908, sídlem Na žertvách 132/24, Praha, PSČ 180 00, o podání vysvětlení jeho postupu při informování o problematice integrace uprchlíků z Iráku v České republice: V období od 28. března do 17. dubna 2016 odvysílal provozovatel na programu Prima v rámci zpravodajské relace Zprávy FTV Prima, zařazované vždy v čase od 18:55 hodin, celkem čtyři zpravodajské příspěvky, které informovaly o údajném křivém nařčení provozovatele z manipulace zpravodajským materiálem, jenž se vztahoval k tématu integrace uprchlíků z Iráku na území České republiky, přičemž tyto příspěvky neoddělovaly hodnotící komentáře od informací zpravodajského charakteru. Jednalo se konkrétně o tyto zpravodajské příspěvky: příspěvek informující o plánovaném odchodu skupiny Iráčanů z České republiky ze dne 31. března 2016 (12:12 minut od začátku pořadu), příspěvek informující o pozastavení projektu nadačního fondu Generace 21 ze dne 1. dubna 2016 (01:08 minut od začátku pořadu) a dva na sebe navazující příspěvky o odjezdu skupiny Iráckých uprchlíků do Německa ze dne 2. dubna 2016 (01:15 a 02:52 minut od začátku pořadu). V příspěvcích docházelo k prolínání zpravodajského obsahu a hodnotících komentářů moderátorů a redaktorů relace (např. „Kritici přitom tehdy tvrdili, že jsme reportáž nebo vyjádření George Batty zmanipulovali. Teď se ukazuje, že lidé skutečně stoprocentně spokojeni nebyli“, „Máme si to vysvětlit tak, že v době natáčení naší reportáže byli uprchlíci spokojeni a svůj názor změnili až teď? Na to nám nedokázal nikdo odpovědět.“, „Naše televize se totiž po odvysílání původní reportáže, kde jsme jako první upozornili na to, že uprchlíci nejsou spokojeni s ubytováním v Česku, stala terčem útoku jiných médií a iniciativy HateFree“), přičemž názorová stanoviska provozovatele byla divákům prezentována jako fakta. Diváci si tak na základě odvysílaného obsahu nemohli utvořit vlastní nezávislý názor, jelikož zaujaté redakční komentáře je naváděly k jediné možné interpretaci medializovaného dění. Rada stanovuje lhůtu k podání vysvětlení 30 dní ode dne doručení této výzvy

ÚVOD

Rada na svém 16. zasedání v roce 2015 zadala Úřadu Rady zpracování rozsáhlého monitoringu televizního a rozhlasového vysílání v souvislosti s tzv. migrační či uprchlickou krizí. Téma migrace v té době jednoznačně dominovalo mediálnímu zájmu. Média přitom o probíhajících událostech nejen informují a komentují je, ale současně je i ovlivňují. Většina české společnosti nemá s migrujícími bezprostřední každodenní zkušenost, jejich představy o tom, kdo tito lidé jsou a jaké dopady může mít jejich příchod do Evropy, potažmo České republiky, tak média významným způsobem formují.

S výsledky monitoringu celoplošně vysílaných programů (ČT1 a ČT24, NOVA, Prima, Televize Barrandov, Český rozhlas Radiožurnál, RÁDIO IMPLUS a FREKVENCE 1) z období od 24. srpna do 13. září 2015 se Rada postupně seznamovala od prosince 2015 do dubna 2016. Na základě analýz Rada u většiny programů konstatovala, že vysílání vztahující se k migrační agendě bylo v souladu se zákonem o vysílání. V případě programu Prima si však kvůli určitým sporným momentům od provozovatele nejdříve vyžádala dvě vysvětlení.

Migrační problematika i nadále zůstávala vděčným předmětem medializace. Proto Rada na svém 7. zasedání, konaném dne 5. dubna 2016, rozhodla o zpracování opětovného monitoringu, který má stejné parametry jako monitoring proběhlý.

Současný monitoring pokrývá **období od 28. března do 17. dubna 2016**. Kontrola vysílání tedy probíhá přibližně se sedmiměsíčním odstupem. Vzhledem k zjištěnému nezájmu o migrační tematiku ve zpravodajství programu Televize Barrandov byl tento program z nynějšího monitoringu vyřazen. Analýze tak byly podrobeny zpravodajské a publicistické pořady následujících programů: **ČT1 a ČT24, NOVA, Prima, Český rozhlas Radiožurnál, RÁDIO IMPULS a FREKVENCE 1**.

Zadání cílů monitoringu

Základním cílem monitoringu je zjistit, zda v průběhu informování o migraci, resp. tzv. migrační krizi, nedošlo ze strany médií k porušení zákona o vysílání, a to jak na úrovni jednotlivých mediálních obsahů (příspěvek, reportáž, diskusní pořad apod.), tak na úrovni širšího úseku vysílání jako informačního celku.

Pozornost je zaměřena zejména na možná pochybení proti těmto zákonným ustanovením:

- **§ 31 odst. 3 – porušení zásad objektivit a vyváženosti**

V rámci vyhodnocování naplnění § 31 odst. 3 zákona č. 231/2001 Sb. se soustředíme na to, jakým způsobem média shromažďují, zpracovávají, třídí a šíří informace a jak se to projevuje ve finální podobě mediálních obsahů. V analýze budeme primárně vycházet z takového pojetí žurnalistické objektivit, které akcentuje jak poskytování dostatečně širokého spektra názorů na mediovanou problematiku, tak poskytování rovnocenného prostoru zastáncům jednotlivých názorových proudů.

Objektivitu v tomto kontextu interpretujeme jako rutinní novinářskou praxi, která umožňuje odrážet skutečnost zveřejňováním všech relevantních, fakticky správných a nezkreslených (tj. úplných) informací, jež musí být komunikovány tak, aby byla jasně oddělena fakta od názorů (komentářů).

Vycházíme z toho, že podmínkou objektivního referování o sociálních jevech je dodržení faktičnosti (pravdivosti, informativnosti, relevance) a nestrannosti, která je sycena kategoriemi vyváženosti a neutrality.

- **§ 32 odst. 1 písm. c) – podněcování k nenávisti z důvodu rasy, barvy pleti, víry a náboženství či příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině**
- **§ 32 odst. 1 písm. i) – utvrzování stereotypních předpokladů týkajících se etnických, náboženských nebo rasových menšin**
- **§ 32 odst. 1 písm. b) – povinnost zajistit, aby vysílané pořady nepropagovaly válku nebo nelíčily krutá nebo jinak nelidská jednání takovým způsobem, který je jejich zlehčováním, omlouváním nebo schvalováním.**
- **§ 32 odst. 1 písm. f) – povinnost bezdůvodně nezobrazovat osoby umírající nebo vystavené těžkému tělesnému nebo duševnímu utrpení způsobem snižujícím lidskou důstojnost.**

Druhým úkolem monitoringu je zjistit, jaký **mediální obraz** událostí spojených s migrací jednotlivá média vytvářejí. Přičemž je logické, že tento analytický úkol se do značné míry překrývá s vyhodnocováním objektivnosti a vyváženosti dle požadavků § 31 odst. 3 zákona o vysílání. Analýza bude zkoumat, jak média pojednávají události rámcově. Mediální rámce vytvářejí podmínky a determinují formy interpretace obsahu příjemci obsahu. Jinými slovy, prostřednictvím mediálních rámců mohou média předkládat divákům a posluchačům již předdefinované závěry. Příjemce je směřován k určitému konkrétnímu chápání a hodnocení sdělované informace. Volbou rámce je možné stejné události a skutečnosti reprezentovat zcela odlišným způsobem. Záleží na médiu, jaká fakta, postoje, souvislosti či hodnoty zvýznamní, zamlčí, nebo znehodnotí a tím dosáhne určitého, zamýšleného vyznění.

Monitoring by měl odhalit, jakým způsobem česká média s tématem pracují a zda v určitých ohledech neselehčují. Měl by zjistit, zda média k tématu přistupují koncepčně se snahou poskytovat komplexní informační a analytický servis, či zda je jejich přístup při informování spíše nahodilý, neuvědomělý, reflektující jen momentální závažnost (či mediální atraktivitu) aktuálních událostí. Analytické výstupy by měly rovněž zhodnotit, zda při informování o migraci nelze vysledovat určité manipulativní aspekty či rysy předpojatosti.

Monitoring by měl konkrétně zodpovědět následující otázky:

- a) Jaký prostor v rámci zpravodajství a publicistiky sledovaná média v daném období věnovala otázkám migrace?
- b) Nakolik proaktivní byl přístup média pro získávání materiálu a pro zajištění pestrosti a relevance zdrojů? Měla média své reportéry v terénu? Poskytovala média vyjádření široké škály relevantních názorů expertů na různé problematiky, které s migrací souvisejí? (politologové; experti na problematiku zemí, odkud migranti přicházejí; sociologové; demografové; experti na náboženskou problematiku; historikové) Poskytovala média názory politiků z celého politického spektra v ČR? Poskytovala média vyjádření evropských (i mimoevropských) politiků? Poskytovala média vyjádření lidskoprávních organizací a organizací zabývajících se na různé úrovni migrací? Poskytovala média vyjádření církví? Poskytovala média

vyjádření veřejnosti? Poskytovala média vyjádření samotných migrujících? Byla práce se zdroji transparentní? Byly informace adekvátně ověřovány?

- c) Nejsou některá témata, která přímo či nepřímo s tématem souvisejí, přehlížena nebo marginalizována? Nejsou naopak určitá relevantní fakta či postoje médií upřednostňovány? Dostávají diváci a posluchači dostatek informací nejen o aktuálních událostech, ale rovněž o jejich příčinách a souvislostech? Jsou problémy spojené s tzv. migrační krizí nahlíženy rovněž z hlediska budoucího vývoje a jeho důsledků politických, ekonomických, demografických, sociálních ale třeba i zdravotních? Jsou analýzám podrobována zjištění o společenských náladách, ať již proti či pro-uprchlických? Zkoumají média příčiny v ČR převažujících odmítavých postojů vůči migrantům? Zkoumají média příčiny a souvislosti odlišných postojů v rámci různých evropských zemí?
- d) Jaké specifické prostředky média při informování užívají? Jak pracují se symboly? Věnují pozornost i konkrétním lidským příběhům migrujících (jako kontrast k masovému charakteru migrace)? Nemají tendenci přenášet informování od věcné roviny do emocionální?

Součástí monitoringu je také komparace s výsledky předchozí analýzy příslušného programu. Analýza se zaměří na to, zda a jakým způsobem se mediální diskurs o migraci proměnil. Má tedy ambici zachytit případný vývoj v informování o dané problematice.

Metodika

Základní soubor tvoří všechny zpravodajské a publicistické příspěvky týkající se jakýmkoli způsobem migrace, včetně související agendy jako např. dění v Sýrii, aktivity tzv. Islámského státu apod., které byly odvíšlány ve sledovaných pořadech v období od 28. března do 17. dubna 2016.

K dosažení cílů monitoringu a zodpovězení výše zmíněných otázek jsme aplikovali kombinaci kvantitativní obsahové analýzy a kvalitativní textuální analýzy.

Jako základní analytickou jednotku jsme zvolili příspěvek, který tematizoval migraci (event. související agendu). Příspěvek jsme vymezili jako stopu, která je oddělena zvukově i vizuálně od předcházejícího a následujícího příspěvku.

V první fázi výzkumu jsme příspěvky kvantifikovali pomocí obsahové analýzy. Výše uvedené otázky jsme operacionalizovali tak, aby zvolené indikátory umožnily „měřit“ objektivitu a vyváženost příspěvků. Na úrovni jednoho příspěvku jsme sledovali např. jeho důležitost v rámci relace, témata a rámce příspěvku, zmínky vztahující se k migraci a migrantům, informační zdroje či způsob reprezentace migrujících. V další fázi analýzy jsme data podrobili kvalitativnímu posouzení.

ANALÝZA

Z obsahu vysílání programu Prima byly monitoringu podrobeny tři pořady: zpravodajská relace **Zprávy FTV Prima** (celkem 21 vydání), politicko-publicistický diskusní pořad **Partie** (celkem 3 vydání) a pořad **Očima Josefa Klímy** (celkem 3 vydání).

Zprávy FTV Prima

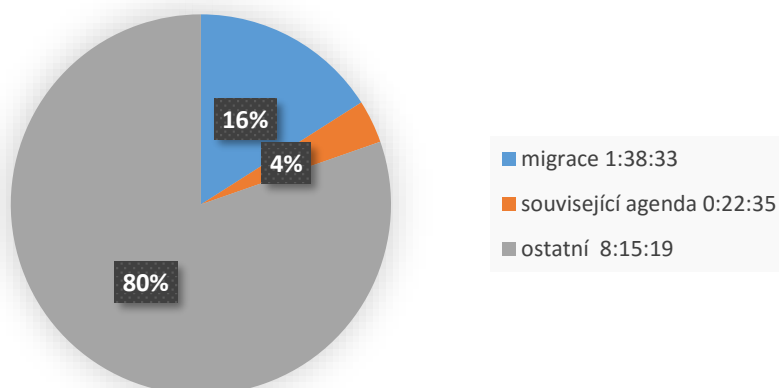
Zpravodajské pokrytí tématu

Zpravodajská relace Zprávy FTV Prima je do vysílání zařazována pravidelně každý den od 18:55 hodin. Ve sledovaném období tak bylo odvysíláno **21 vydání** pořadu. Ta obsahovala celkem **343** jednotlivých **příspěvků** (v průměru 16 příspěvků na vydání). Z toho **48 příspěvků** se nějakým způsobem dotýkalo tématu migrace a **12 příspěvků** tematizovalo události, které bývají ve veřejném prostoru s migrací spojovány anebo úzce souvisí s příčinami tzv. migrační krize (terorismus, dění na Středním východě apod.). Do analýzy jsme tedy zahrnuli **60** zpravodajských **příspěvků**.

	Počet příspěvků		Stopáž	
	Absolutní četnost	Podíl	Absolutní četnost	Podíl
Příspěvky tematizující migraci	48	14%	01:38:33	16%
Související agenda	12	3%	00:22:35	4%
Ostatní	283	83%	08:15:19	80%
Celkem	343	100%	10:16:27	100%

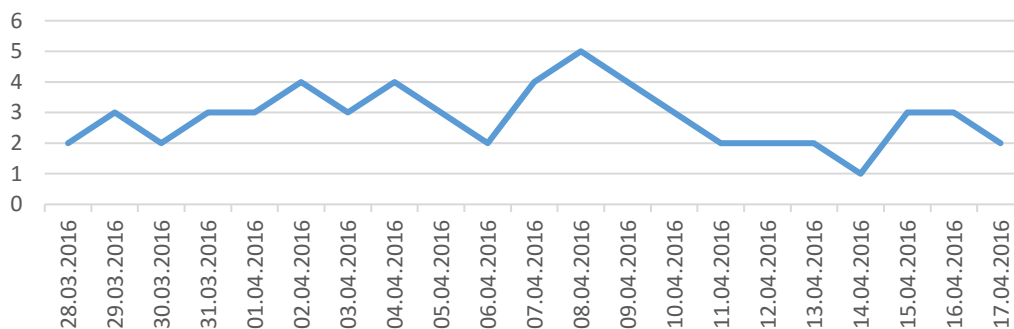
Téma **migrace** bylo součástí 14% odvysílaných příspěvků, které pokrývaly **16%** vysílacího času relace. **Související agenda** se pak na stopáži pořadu podílela **4%**. Sledovaným problematikám tak byla v souhrnu věnována pětina prostoru, kterým zpravodajství v daném období disponovalo.

Prostor vyhrazený příspěvkům o migraci a související agendě (stopáž)

V každé relaci byly odvysílány v průměru 3 příspěvky, které reflektovaly migraci či související dění. Intenzita informování o sledovaných tématech kulminovala 8. dubna, kdy redakce zařadila 5 příspěvků tohoto typu.

Počet příspěvků věnovaných migraci a související agendě

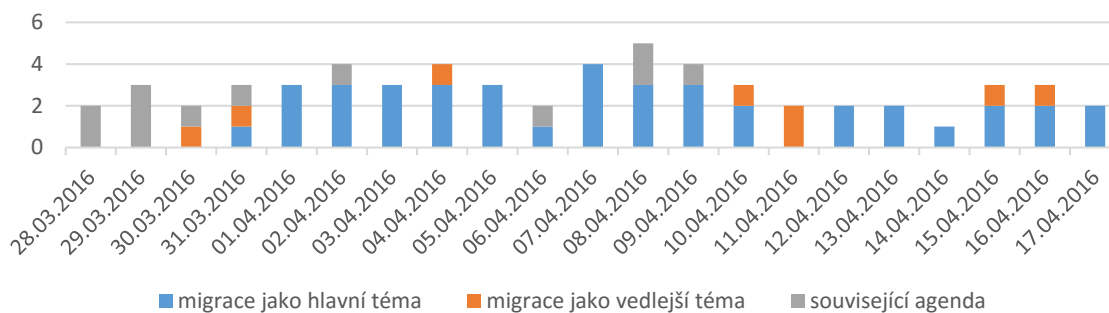

Většina z analyzovaných příspěvků, konkrétně **40 (67%)**, akcentovala migraci jako své **hlavní téma**. Příspěvky, které obsahovaly druhotné zmínky o migraci, se vyskytovaly v nižší míře (identifikováno jich bylo 8). O související agendě (zejména o teroristických útocích v Bruselu, resp. Paříži) informovalo 12 zpráv.

Typ příspěvku	Počet	Podíl
Migrace jako hlavní téma	40	67%
Migrace jako vedlejší téma nebo zmínka	8	13%
Související agenda	12	20%
Celkem	60	100%

První dva sledované dny jsme přitom ve vysílání nezachytili žádné zprávy, které by o migraci explicitně hovořily. Hlavním tématem jednoho z příspěvků se migrace stala až 31. března, kdy relace přinesla informaci o možném odchodu části přijatých iráckých uprchlíků z České republiky. Právě tato událost „nastartovala“ výraznější zájem zpravodajství o migrační problematiku.

Časové rozložení příspěvků podle jejich hlavního tématu

Migrační tematika **otevřela čtyři relace** z 21 sledovaných (tři z příspěvků, které byly odvysílány jako první v pořadí, se tematicky dotýkaly integrace iráckých křesťanů v ČR). Analyzované příspěvky obvykle nebyly zařazovány na samý začátek zpráv. Většina příspěvků, které se prioritně zaměřovaly na migraci, však byla soustředěna do první poloviny zpravodajství.

Všechny analyzované příspěvky		
Pořadí příspěvku	Počet příspěvků	Podíl
1.	4	7%
2.	6	10%
3. – 6.	20	33%
7. – 10.	24	40%
11. a více	6	10%
Celkem	60	100%

Migrace jako hlavní téma		
Pořadí příspěvků	Počet příspěvků	Podíl
1.	4	10%
2.	5	13%
3. – 6.	18	45%
7. – 10.	12	30%
11. a více	1	3%
celkem	40	100%

16 relací (76%) bylo opatřeno alespoň jedním headlinem, který se vztahoval k některému z analyzovaných témat. Celkově pak bylo v headlinech zmíněno 20 sledovaných příspěvků, přičemž u 16 z nich byla migrace hlavním tématem.

Většina zkoumaných příspěvků (83%) byla zpracována formou reportáže. Doplnkově se objevovaly i čtené zprávy a upoutávky na jiné pořady (konkrétně šlo o dvě vydání diskusního pořadu *Partie*).

Forma příspěvku	Počet příspěvků	Podíl
Reportáž	50	83%
Čtená zpráva	8	13%
Upoutávka	2	3%
Celkem	60	100%

Přehled analyzovaných příspěvků

Níže předkládáme výčet všech 60 analyzovaných příspěvků, včetně jejich tematického zařazení. Protože provozovatel zpravodajské příspěvky nijak nepojmenovává, zvolili jsme názvy použité v databázi Newton media¹.

Číslo	Název	Stopáž	Téma	Reflexe migrace
28. 3. 2016				
1	Sebevražedný útok v pákistánském Láhauru	00:01:59	6b	ne
2	Belgická prokuratura propustila muže podezřelého z útoku v Bruselu	00:00:27	6a	ne
29. 3. 2016				
3	Únos egyptského letadla (1)	00:01:54	6b	ne
4	Únos egyptského letadla (2)	00:02:32	6b	ne
5	Bruselské letiště Zaventem prochází zatěžkávací zkouškou	00:02:11	6a	ne
30. 3. 2016				
6	Neúčinná bezpečnostní opatření na egyptských letištích	00:02:00	6b	ne
7	Písnička rozpoutala diplomatickou přestřelku	00:02:00	3b	ano
31. 3. 2016				
8	Část křesťanských uprchlíků chce odcestovat z Česka zpět do Iráku	00:02:33	1a	ano
9	Pavol Lukša odchází z TOP 09 kvůli Kalouskovi	00:02:43	3d	ano
10	Salah Abdeslam může být vydán z Belgie do Francie	00:01:54	6a	ne
1. 4. 2016				
11	Chovanec stopl přijímání křesťanů z Iráku	00:04:55	1a	ano

¹ V některých případech bylo několik různých příspěvků shrnuto pod jediným názvem. Jejich pojmenování jsme proto rozlišili připojením pořadového čísla.

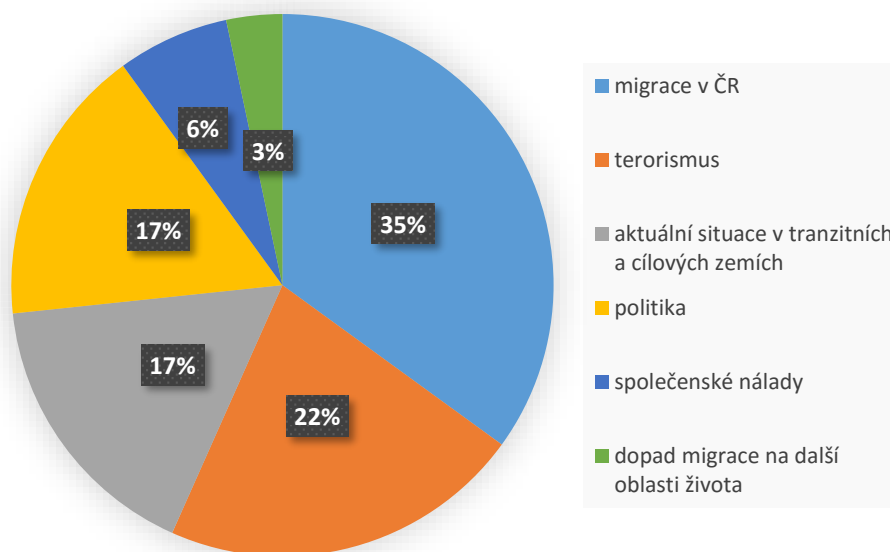
12	Křesťanští uprchlíci opustili chatu v Okrouhlíku	00:02:54	1a	ano
13	Migrační krize	00:02:15	2c	ano
2. 4. 2016				
14	Část křesťanských uprchlíků z Iráku odjela do Německa (1)	00:01:37	1a	ano
15	Část křesťanských uprchlíků z Iráku odjela do Německa (2)	00:04:15	1a	ano
16	První uprchlíci budou deportováni z Řecka do Turecka v pondělí	00:02:14	2a	ano
17	Znovu se otevře bruselské letiště	00:02:20	6a	ne
3. 4. 2016				
18	Irácké křesťany zadržela německá policie	00:03:18	1a	ano
19	Případ irácké křesťanské rodiny	00:02:48	1a	ano
20	Deportace uprchlíků z Řecka	00:01:51	2a	ano
4. 4. 2016				
21	Skupina iráckých křesťanů zůstane v Německu	00:02:18	1a	ano
22	Řidičům autobusu hrozí za převoz skupiny uprchlíků tvrdý trest	00:02:06	1a	ano
23	Deportace migrantů z Řecka do Turecka	00:01:54	2a	ano
24	Lubomír Zaorálek na návštěvě Izraele	00:01:30	3c	ano
5. 4. 2016				
25	Vojáci a policisté dnes absolvovali další společné cvičení	00:01:46	1b	ano
26	Voliči v podzimních volbách budou slyšet na témata jako islám a migrační krize	00:03:15	3e	ano
27	Řecká vláda do konce týdne hodlá vystěhovat všechny uprchlíky z Idomeni	00:00:18	2a	ano
6. 4. 2016				
28	Evropská unie chce reformovat společný azylový systém	00:02:44	3a	ano
29	Salah Abdeslam pobýval ve slovenské Nitře	00:01:53	6a	ne
7. 4. 2016				
30	Osm iráckých uprchlíků odcestovalo zpět do Iráku	00:02:08	1a	ano
31	Projekt fondu Generace 21 zrušen	00:01:58	1a	ano
32	Německo chce do Česka vrátit skupinu 25 křesťanských uprchlíků z Iráku	00:00:18	1a	ano
33	Pochybnosti okolo projektu fondu Generace 21	00:02:28	1a	ano
8. 4. 2016				
34	Výběr letní dovolené	00:02:05	5a	ano
35	Podaná žaloba na šéfa Bloku proti islámu Martina Konvičku	00:02:45	4d	ne
36	Skupinu 25 křesťanských uprchlíků z Iráku Česko zatím nepřevzme	00:00:16	1a	ano
37	Česko a Polsko budou vystupovat společně proti migračním kvótám	00:00:20	3a	ano
38	V Belgii dopaden další terorista	00:00:24	6a	ne
9. 4. 2016				
39	Demonstrace proti návrhu Evropské komise při řešení uprchlické krize	00:01:59	4b	ano
40	Česko a Německo se dohadují o 25 křesťanských uprchlících	00:01:45	1a	ano
41	Upoutávka na Partii vysílanou 10. 4.	00:00:20	1a	ano
42	Další policejní razie v Bruselu	00:02:16	6a	ne
10. 4. 2016				
43	Další pokračování kauzy okolo 25 iráckých křesťanů	00:02:28	1a	ano
44	Nepokoje na řecko-makedonské hranici	00:02:04	2a	ano
45	Teroristé nechtěli útočit v Bruselu, ale opět v Paříži	00:02:19	6a	ano
11. 4. 2016				
46	Rakouský prezident Heinz Fischer navštívil Českou republiku	00:02:21	3c	ano
47	Kritika bezpečnostních složek působících ve městě Malmo	00:02:22	6a	ano
12. 4. 2016				
48	Situace na řecko-makedonské hranici v Idomeni	00:02:25	2a	ano
49	Cvičení policistů, hasičů a záchranářů v Berouně	00:01:58	1b	ano

13. 4. 2016				
50	Nepokoje v uprchlickém táboře na hranicích Řecka a Makedonie	00:02:01	2a	ano
51	Zvláštní případ řešili policisté ve středočeských Poděbradech	00:02:23	4c	ano
14. 4. 2016				
52	Další uprchlíci z Iráku chtějí opustit území ČR	00:02:10	1a	ano
15. 4. 2016				
53	16 uprchlíků se z ČR chtělo nelegálně dostat do Německa	00:02:28	1a	ano
54	Skupina migrantů ozbrojená kameny napadla u Calais dva řidiče	00:02:19	2b	ano
55	Francouzští vojáci zadrželi u břehů Korsiky brněnské mořeplavce	00:01:47	5b	ano
16. 4. 2016				
56	Upoutávka na Partii vysílanou 17. 4.	00:00:22	3a	ano
57	Německá televize ZDF bude bojovat za komika Jana Bomermana	00:02:39	3b	ano
58	Papež František přijel na řecký ostrov Lesbos	00:00:23	4a	ano
17. 4. 2016				
59	Česko proti uprchlickým kvótám	00:02:31	3a	ano
60	Pouliční bitka mezi migranty v Paříži	00:00:42	2b	ano

Tematické vymezení

Analyzované příspěvky je možné rozřadit do **6 hlavních kategorií** podle toho, jakému tématu se dominantně věnují. Nejvyšší počet příspěvků (21) jsme zařadili do kategorie „migrace v ČR“, kde převládají zprávy o integraci křesťanských uprchlíků z Iráku, resp. o odchodu části těchto lidí z České republiky. Druhou nejčetnější kategorií je „terorismus“. V té můžeme najít zprávy o teroristických útocích a hrozbách, především pak o vyšetřování útoků v Bruselu, potažmo v Paříži. V souvislosti s vývojem migrace zpravodajství mapovalo také aktuální situaci v evropských tranzitních a cílových zemích (zejména na řecko-makedonských hranicích) a přinášelo informace o existujících (dohoda Evropské unie s Tureckem) či zvažovaných (nové kvóty na přerozdělování uprchlíků) politických opatřeních i o dalších politicky relevantních tématech, která se k tzv. migrační krizi vážou. Zprávy se v menší míře dotkly i reakcí různých segmentů společnosti a předpokládaných dopadů migrace na běžný život Evropanů (resp. českých občanů).

Tematické členění příspěvků (hlavní kategorie)

Tyto kategorie jsme dále rozdělili do několika užších podkategorií. Níže uvádíme kompletní přehled tematického členění všech 60 analyzovaných příspěvků.

Téma	Počet příspěvků	Podíl
1. Migrace v ČR	21	35%
a) Integrace křesťanů z Iráku	19	
b) Cvičení bezpečnostních složek	2	
2. Aktuální situace v tranzitních a cílových zemích	10	17%
a) Situace v tranzitních zemích (hranice a uprchlické tábory)	7	
b) Agresivní chování migrantů	2	
c) Situace v cílových zemích	1	
3. Politika	10	17%
a) Kvóty	4	
b) Dohoda s Tureckem	2	
c) Mezinárodní jednání	2	
d) Dění na české politické scéně	1	
e) Volby	1	
4. Společenské nálady	4	7%
a) Postoje známých a vlivných osobností	1	
b) Demonstrace	1	
c) Poplašné zprávy	1	
d) Žaloba na M. Konvičku	1	
5. Dopad migrace na další oblasti života	2	3%
a) Turistický ruch	1	
b) Cestovatelství	1	
6. Terorismus	13	22%
a) Bruselské a pařížské útoky	9	
b) Terorismus – ostatní	4	

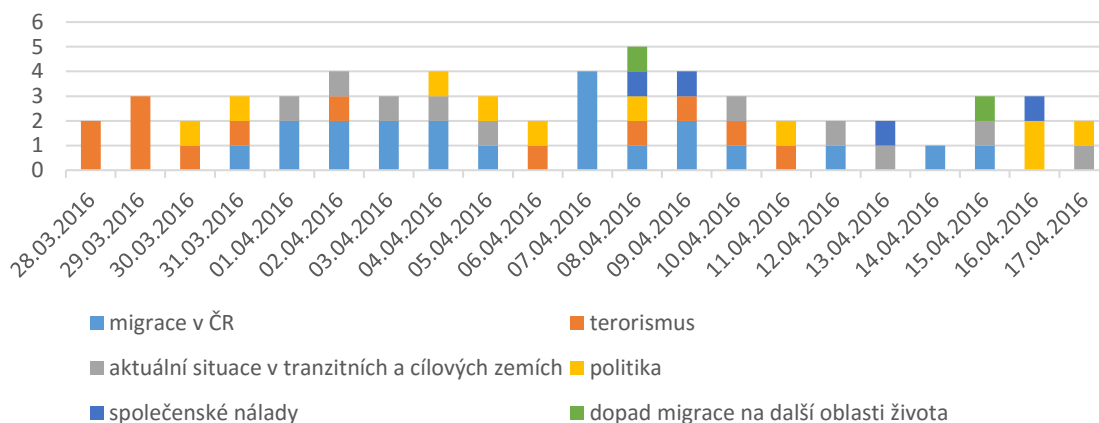
Více než polovina příspěvků (53%) se primárně soustředila na český kontext. O něco méně zpráv se týkalo dalších evropských zemí. Mimoevropské dění pak zůstalo značně upozaděné.

Lokace	Počet příspěvků	Podíl
Domácí	32	53%
Evropa	23	38%

Svět	5	8%
Celkem	60	100%

Na začátku sledovaného období zpravodajství přinášelo zejména informace o terorismu, postupem času pak nabývaly na významu příspěvky o migraci na českém území (7. dubna byly odvysílány hned 4 zprávy tohoto typu). Další témata byla z časového hlediska rozprostřena víceméně rovnoměrně.

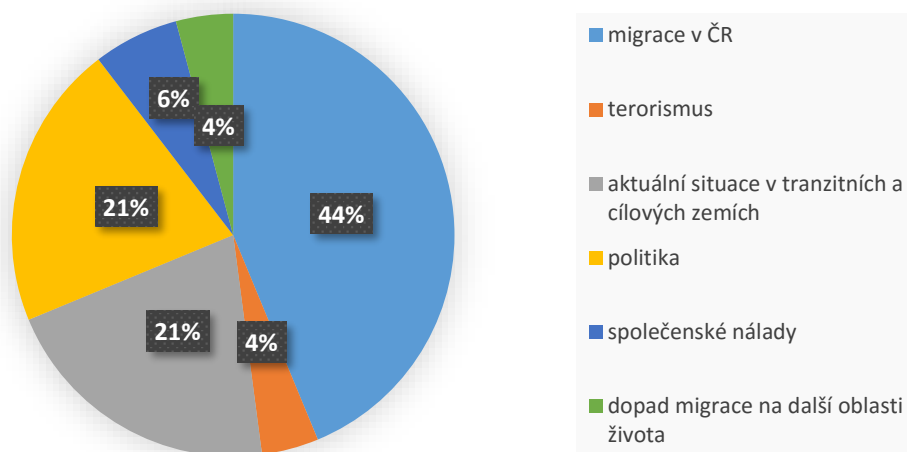
Časové rozložení příspěvků dle jednotlivých témat

Příspěvky tematizující migraci

Migraci (jako hlavní či vedlejší téma) explicitně zmiňuje 48 příspěvků. Je přitom zjevné, že dominantní postavení v rámci dané agendy zaujímá téma „migrace v ČR“ (resp. integrace křesťanů z Iráku, které se věnuje 19 z 21 příspěvků v příslušné kategorii). Pozornost věnovaná např. dění v evropských zemích byla ve vymezeném období poloviční (10 příspěvků).

Témata příspěvků s migrační agendou

Téma	Počet příspěvků	Podíl
Migrace v ČR	21	44%
Aktuální situace v tranzitních a cílových zemích	10	21%
Politika	10	21%

Společenské nálady	3	6%
Dopad migrace na další oblasti života	2	4%
Terorismus (Bruselské útoky)	2	4%
Celkem	48	100%

Dva ze 13 příspěvků, které referovaly primárně o terorismu (konkrétně o bruselských a pařížských útocích), dané téma spojily také s otázkou migrace (blíže viz kapitola „Terorismus“).

Související agenda

V analýze zohledňujeme také 12 příspěvků, které žádné výslovné zmínky o migraci neobsahují. Až na jeden případ se jedná o zprávy, které se týkají terorismu. Větší část z nich (7) se přitom zaměřuje na útoky v Bruselu, ke kterým došlo 22. března, tedy necelý týden před začátkem sledovaného období, případně se vrací k souvisejícím listopadovým pařížským útokům. Další příspěvky z dané kategorie informačně pokrývají kupříkladu teroristický útok v pákistánském Láhauru nebo únos egyptského letadla. Uvedený únos však, jak vyšlo najevo, neměl „islamistické“ pozadí („*Pachatelem byl totiž muž, mezi jehož nejasnými a střídajícími se požadavky byl i ten, že se chce setkat se svou bývalou ženou, která na Kypru žije.*“)².

Téma	Počet příspěvků	Podíl
Terorismus	11	92%
Společenské nálady (žaloba na M. Konvičku)	1	8%
Celkem	12	100%

Jeden z příspěvků³ pak diváky seznamuje s žalobou, kterou na předsedu sdružení Blok proti islámu, Martina Konvičku, podal českobudějovický státní zástupce. Důvodem bylo možné podněcování k nenávisti vůči osobám muslimského vyznání, kterého se M. Konvička mohl dopustit prostřednictvím výroků na sociálních sítích. Dle redakčních komentářů by se mohlo jednat o průlomový případ, který pomůže vytyčit hranici mezi svobodou slova a trestnou činností.

Vymezování se vůči přijímání uprchlíků na českém území bylo důležitou součástí politické agendy Bloku proti islámu⁴. Příspěvek se ale verbálně otázky migrace nijak nedotýká, danou problematiku v souvislosti s případem netematizuje. V rámci doprovodného obrazového materiálu se však typické záběry migrujících objevují.

² Příspěvek č. 3 „Únos egyptského letadla (1)“, 29. 3. 2016

³ Příspěvek č. 35 „Podaná žaloba na šéfa Bloku proti islámu Martina Konvičku“, 8. 4. 2016

⁴ Organizace v této podobě již dnes neexistuje.

Za zmínku stojí i to, že provozovatel ve sledovaném období prakticky nezařazoval příspěvky, které by se soustředily na vývoj dění na Středním východě, potažmo v zemích, odkud mohou migranti do Evropy přicházet. Výjimkou byly zprávy o teroristickém útoku v pákistánském Láhauru a o bezpečnostní situaci na egyptských letištích (v souvislosti s únosem letadla). Kupříkladu konfliktu v Sýrii se však žádný samostatný příspěvek nevěnoval.

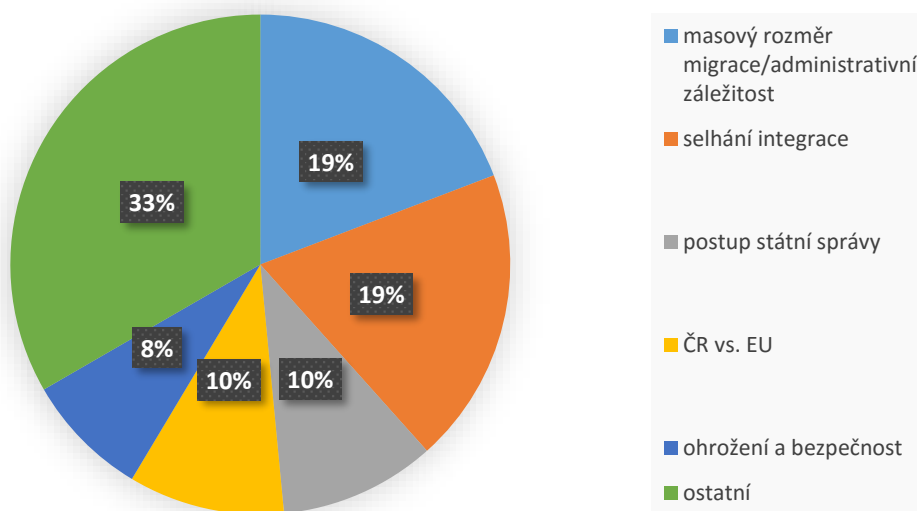
Následující část analýzy, věnovaná rámování zpravodajského obsahu a detailnímu kvalitativnímu rozboru, se zaměří pouze na ty z příspěvků (celkem 48), které migraci explicitně tematizují.

Migrační problematika a její rámování

Mediální obraz probíhajících událostí je do značné míry formován **rámc**i, které provozovatel k jejich uchopení užívá. Jedna událost může být v důsledku rozdílného rámování příjemci zpráv interpretována zcela odlišnými, někdy i protikladnými, způsoby. Volba rámce pak samozřejmě určuje i to, jaké informace provozovateli za zveřejnění vůbec stojí.

Na úrovni jednotlivých příspěvků jsme identifikovali poměrně velké množství užitých rámců. Zvolenou mediální strategii pak vystihují především ty nejčetnější, a to: „masový rozměr migrace/administrativní záležitost“, „selhání integrace“, „postup státní správy“, „ČR vs. EU“ a „ohrožení a bezpečnost“.

Nejefektivnější rámce příspěvků

Zpravodajství ve sledovaném období problematiku migrace prezentovalo převážně jako **administrativně-bezpečnostní problém**. Příspěvky, které opisovaly dění v evropských tranzitních zemích, akcentovaly **masový rozměr migrace**, resp. řešení spočívající v získávání kontroly pomocí omezení pohybu migrujících (realizace dohody s Tureckem). Některé z příspěvků pak diskutovaly také teroristické hrozby (potenciální nábor migrantů do řad bojovníků tzv. Islámského státu).

Nejvýraznějším tématem daného období se však stalo dění okolo projektu nadačního fondu Generace 21, který zajišťoval přesídlení křesťanských uprchlíků z Iráku a jejich integraci v České republice. Příspěvky, které tuto problematiku zpracovávaly, vesměs zdůrazňovaly

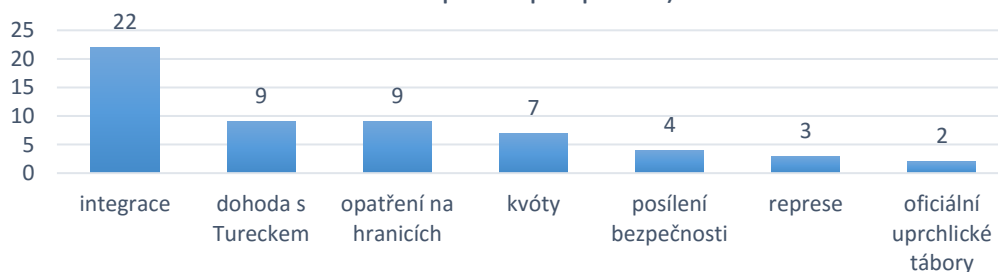
selhávání integračního procesu (často přitom tíhly k tomu, aby odchod části iráckých uprchlíků z ČR interpretovaly jako de facto obecný neúspěch integrace). Zprávy, které se soustředily na **postup českých úřadů**, pak mívaly tendenci nekriticky přejímat vyjádření z oficiálních zdrojů.

V průběhu monitorovaného období byly Evropskou komisí předloženy další z návrhů na přerozdělování uprchlíků v rámci Evropské unie (tzv. uprchlické kvóty). Zpravodajství o této záležitosti hovořilo opakovaně, přičemž zprostředkovávalo zejména **perspektivu vrcholných domácích politiků**, resp. jejich odmítavá stanoviska ke jmenovaným návrhům. Hledisko evropských institucí zůstalo značně upozaděné.

Zpravodajská relace stabilně **přehlížela humanitární rovinu** tzv. migrační krize. Taková agenda převládla v jediném příspěvku, a to v krátké čtené zprávě, která informovala o návštěvě papeže Františka na řeckém ostrově Lesbos.⁵ V omezenější míře pak s humanitárním diskursem pracovalo 5 dalších příspěvků.⁶ Zatímco potíží způsobených přítomností migrantů se dotklo 42 příspěvků (88%), problémy, se kterými se potýkají sami migrující, zmiňovalo pouze 11 zpráv (23%).

Mimo zájem zpravodajství stály také **příčiny migrace**. Ty byly pojmenovány pouze ve 3 příspěvcích (6%), kdy šlo navíc o pouhé letmé a vágní zmínky ohledně války v Sýrii a hrozby ze strany tzv. Islámského státu. Tomu odpovídala i možná **řešení** situace, kterých si relace ve sledovaném období všimla. Ačkoli nějaký typ řešení tematizovala valná většina příspěvků (90%), jednalo se vždy o řešení spjatá s důsledky tzv. migrační krize.

Řešení tzv. migrační krize zmiňovaná ve zpravodajství (na počet příspěvků)

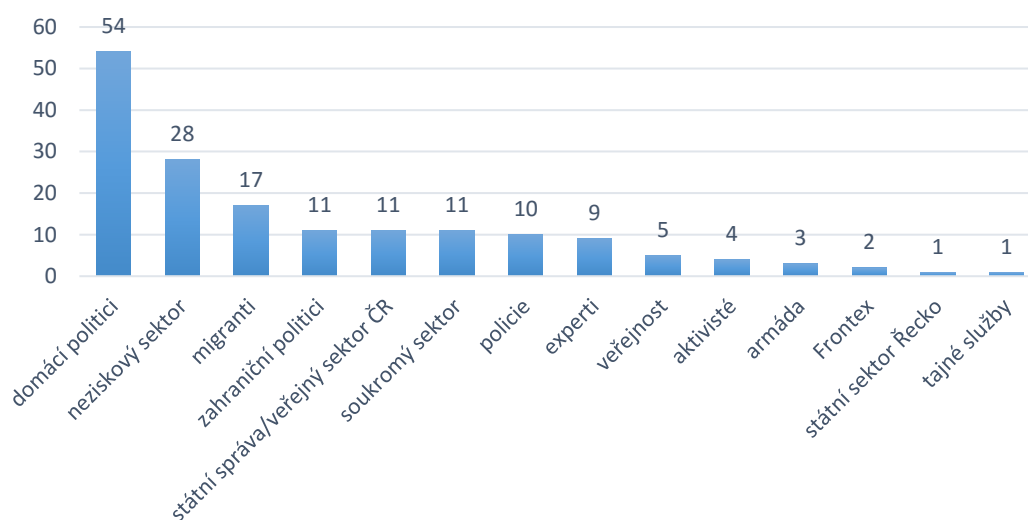
Řešením, které příspěvky diskutovaly vůbec nejčastěji, byla integrace migrujících osob v cílové zemi (22 příspěvků). Téma bylo přitom zasazeno do specifického kontextu. Až na dvě výjimky se dané zmínky vztahovaly k integraci uprchlíků z Iráku v České republice. Jak jsme již uvedli, tyto zprávy se intenzivně věnovaly zejména odchodu některých Iráčanů z naší země a integraci tak prezentovaly jako neúspěšnou. Dále se zprávy vyjadřovaly především k dohodě Evropské unie s Tureckem (dohoda o navrácení migrujících do Turecka), opatřením na hranicích (ochrana či uzavření hranic) a kvótám (aktuální návrhy na přerozdělování uprchlíků v rámci EU).

⁵ Příspěvek č. 58 „Papež František přijel na řecký ostrov Lesbos“, 16. 4. 2016

⁶ Příspěvek č. 16 „První uprchlíci budou deportováni z Řecka do Turecka v pondělí“, 2. 4. 2016; příspěvek č. 30 „Osm iráckých uprchlíků odcestovalo zpět do Iráku“, 7. 4. 2016; příspěvek č. 43 „Další pokračování kauzy okolo 25 iráckých křesťanů“, 10. 4. 2016; příspěvek č. 48 „Situace na řecko-makedonské hranici v Idomeni“, 12. 4. 2016; příspěvek č. 50 „Nepokoje v uprchlickém táboře na hranicích Řecka a Makedonie“, 13. 4. 2016

Rozvržení témat a rámců koresponduje i s výběrem **mluvčích**, kteří dostali v monitorovaném období prostor, aby se k otázkám spojeným s migrací vyjádřili. Mezi využitými přímými zdroji jednoznačně převládali domácí politici. Za nimi, s citelným odstupem, následovali zástupci neziskového sektoru (především nadace Generace 21). Samotní migrující byli až třetími nejčastěji citovanými osobami (17 výroků⁷ oproti 54 výrokům českých politiků). Vyjádření zahraničních politiků byla zařazována poměrně zřídka (11 výroků). To bylo dáno jak zvolenými tématy, resp. převahou domácí agendy (odchod iráckých uprchlíků z ČR), tak přístupem k mezinárodně politickým otázkám (např. problematika kvót byla rámována jakožto spor České republiky s institucemi Evropské unie).

Počet výroků jednotlivých typů mluvčích

Vůbec nejvytíženějším mluvčím byl ministr vnitra Milan Chovanec (ČSSD), a to jak podle počtu výroků (20), tak z hlediska celkové stopáže promluv. Jeho komentáře se, až na jeden případ, vztahovaly k problematice integrace iráckých uprchlíků. Výhradně k tomuto tématu se vyjadřoval i Martin Frýdl z nadačního fondu Generace 21, který integrační projekt zajišťoval a Nazih Albahri, překladatel, který tlumočil stanoviska samotných Iráčanů. Dostí specifickou roli zde sehrály také komentáře Stanislava Křečka, zástupce veřejné ochránkyně práv (více viz kapitola Migrace v ČR). Výraznější prostor dostal i premiér Bohuslav Sobotka (ČSSD), který prezentoval postoje vlády k návrhu tzv. uprchlických kvót, či prezident Miloš Zeman (příp. jeho mluvčí Jiří Ovčáček). Mezi 14 nejfrekventovanějšími mluvčími pak figuroval jediný zahraniční politik, (v té době úřadující) rakouský prezident Heinz Fischer.

Jméno	Kategorie	Počet výroků	Stopáž	Témata
Milan Chovanec	Politik/ČSSD	20	00:03:06	Integrace křesťanů z Iráku (19x) Kvóty (1x)
Martin Frýdl	Generace 21	15	00:02:26	Integrace křesťanů z Iráku (15x)
Bohuslav Sobotka	Politik/ČSSD	6	00:00:45	Kvóty (6x)
Nazih Albahri	Migranti/překladatel	6	00:01:11	Integrace křesťanů z Iráku (6x)
Miloš Zeman/Jiří Ovčáček	Prezident/mluvčí	5	00:01:28	Integrace křesťanů z Iráku (1x) Kvóty (2x) Dohoda s Tureckem (1x) Volební preference (1x)

⁷ Mezi oslovenými byla pouze jedna žena.

Stanislav Křeček	Zástupce VOP	5	00:00:58	Integrace křesťanů z Iráku (5x)
Jan Talafant	Generace 21	4	00:00:32	Integrace křesťanů z Iráku (4x)
Dana Fiedlerová	Centrum multikulturního vzdělávání Jihlava	4	00:00:41	Integrace křesťanů z Iráku (4x)
Kateřina Rendlová	Cizinecká policie	4	00:00:30	Integrace křesťanů z Iráku (4x)
Martin Stropnický	Politik/ANO	3	00:00:33	Integrace křesťanů z Iráku (1x) Ochrana hranic (2x)
Heinz Fischer	Politik/Rakousko	3	00:00:15	Dohoda s Tureckem (2x) Mezinárodní jednání (1x)
Pavel Bělobrádek	Politik/KDU-ČSL	3	00:00:22	Integrace křesťanů z Iráku (2x) Bezpečnost (1x)
Antonín Genser	Armáda	3	00:00:19	Ochrana hranic (3x)
Jan Kovář	Řidič autobusu	3	00:00:28	Integrace křesťanů z Iráku (3x)

Z hlediska politických subjektů získali nejrozsáhlejší prostor (28 vyjádření) představitelé vládní ČSSD (zejména ministr vnitra M. Chovanec a premiér B. Sobotka). Výroky zástupců koaličních partnerů, tj. hnutí ANO a KDU-ČSL, zazněly v obou případech šestkrát. Ze stran, které mají zastoupení ve Sněmovně, pak ve sledovaném období zcela absentovalo vyjádření politiků KSČM. Nutno však dodat, že prezentované postoje subjektů k bytostně politickým otázkám, jako jsou např. tzv. uprchlické kvóty, byly napříč politickým spektrem prakticky shodné.

Politický subjekt	Počet výroků	Podíl	Témata
ČSSD	28	52%	Integrace křesťanů z Iráku (19x) Kvóty (7x) Dohoda s Tureckem (1x) Cvičení bezpečnostních složek (1x)
ANO	6	11%	Integrace křesťanů z Iráku (3x) Kvóty (1x) Ochrana hranic (2x)
KDU-ČSL	6	11%	Integrace křesťanů z Iráku (5x) Bezpečnost (1x)
Prezident Zeman/mluvčí Ovčáček	5	9%	Integrace křesťanů z Iráku (1x) Kvóty (2x) Dohoda s Tureckem (1x) Volební preference (1x)
TOP 09	3	6%	Integrace uprchlíků z Iráku (1x) Volební preference (1x) Interní spory kvůli M. Konvičkovi (1x)
ODS	2	4%	Kvóty (2x)
Úsvit	1	2%	Ochrana hranic (1x)
Bývalý prezident Klaus	1	2%	Integrace křesťanů z Iráku (1x)
BPI	1	2%	Ochrana hranic (1x)
Komunální politici	1	2%	Poplašné zprávy (1x)
Celkem	54	100%	

Níže pak uvádíme kompletní seznam všech tuzemských politických mluvčích, kteří migrační problematiku komentovali.

Jméno	Politický subjekt	Počet výroků
Milan Chovanec	ČSSD	20
Bohuslav Sobotka	ČSSD	6
Miloš Zeman/Jiří Ovčáček	Prezident/mluvčí	5

Pavel Bělobrádek	KDU-ČSL	3
Martin Stropnický	ANO	3
Zdeněk Papoušek	KDU-ČSL	2
Miroslav Kalousek	TOP 09	2
Andrej Babiš	ANO	2
Václav Klaus	Bývalý prezident	1
Miloš Petera	ČSSD	1
Lubomír Zaorálek	ČSSD	1
Marek Černoch	Úsvit	1
Pavol Lukša	Ex TOP 09	1
Richard Brabec	ANO	1
Petr Fiala	ODS	1
Marian Jurečka	KDU-ČSL	1
Jaroslav Kubera	ODS	1
Jana Volfová	BPI	1
Ladislav Langr	Komunální politik	1

Ze zahraničních politiků nejčastěji hovořili představitelé Rakouska (5 případů). Kromě jednoho výroku tureckého komunálního politika byli všichni mluvčí ze států Evropské unie. Přestože relace opakovaně diskutovala otázku tzv. uprchlických kvót, byl do zpráv zařazen pouze jediný výrok evropského politika (komisaře EU pro migraci, Dimitrise Avramopulose), který se k tomuto tématu vázal.

Stát	Počet výroků	Podíl	Témata
Rakousko	5	45%	Dohoda s Tureckem (2x) Situace v cílových zemích (1x) Mezinárodní jednání (1x) Ochrana hranic (1x)
Řecko	2	18%	Situace v tranzitních zemích (2x)
Velká Británie	1	9%	Agresivní chování migrantů (1x)
Německo	1	9%	Integrace křesťanů z Iráku (1x)
Turecko	1	9%	Dohoda s Tureckem (1x)
EU	1	9%	Kvóty (1x)
Celkem	11	100%	

Jmenovitě dostali ve vysílání prostor následující zahraniční politici:

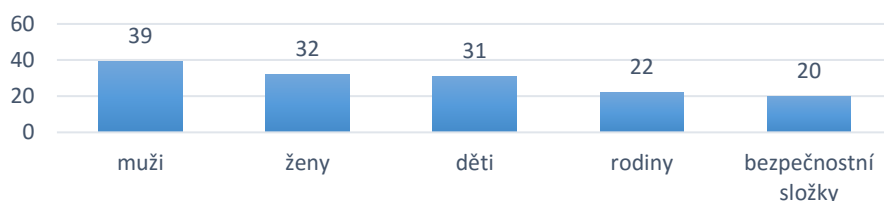
Jméno	Stát	Počet výroků
Heinz Fischer	Rakousko	3
Johannes Dimorth	Německo	1
Sebastian Kurz	Rakousko	1
Mike Hookem	Velká Británie	1
Peter Doskozil	Rakousko	1
Mustafa Toprak	Turecko	1
Alexis Tsipras	Řecko	1
Dimitris Avramopoulos	EU	1

Expertní komentáře se v analyzovaných příspěvcích vyskytovaly sporadicky. Mezi oslovenými byl např. politolog Petr Robejšek, který však spíše než odborný vhled nabídl čistě subjektivní, silně negativně laděný, názor na Iráčany, kteří se rozhodli opustit Českou republiku. Slova Daniela Köppla pak měla legitimizovat postup, který provozovatel při informování o iráckých křesťanech zvolil (více viz kapitola Migrace v ČR).

Jméno	Profese/instituce	Počet výroků	Témata
Petr Robejšek	Politolog	2	Integrace křesťanů z Iráku (2x)
Jan Kubáček	Agentura Phoenix	2	Volební preference (2x)
Daniel Köppl	Mediální odborník	2	Integrace křesťanů z Iráku (2x)
Petr Andrýsek	Odborník na sociální sítě	2	Poplašné zprávy (2x)
Klaus Jurgen Bade	Expert na migraci	1	Situace v cílových zemích (1x)

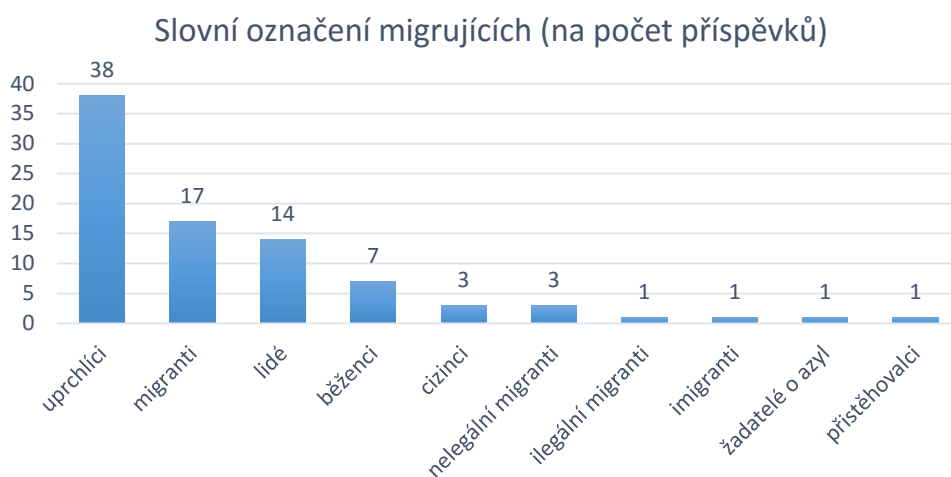
Vizuální složka sledovaných zpráv ve velké míře využívala převzaté agenturní záběry. Časté přitom bylo opakování totožných obrazových sekvencí u různých příspěvků. Tato praxe se týkala především zahraničních zpráv, protože např. do tranzitních zemí (Řecko apod.) provozovatel své štáby prakticky nevysílal (zprávy sestavené výhradně z převzatých informací tvořily 86% zahraničního zpravodajství věnovaného migraci). Migrující tu byli obvykle vizualizováni jako pestrá směs osob (mužů, žen i dětí) pobývajících v uprchlických táborech. Četné záběry rodin se často vztahovaly ke zprávám o odchodu iráckých uprchlíků z ČR (z jejich zařazení proto nelze usuzovat na snahu o vytváření pozitivnějšího obrazu migrujících). V záběrech se poměrně hojně objevovaly také bezpečnostní složky (především policie), které na migranty dohlížely, přepravovaly je z místa na místo, potlačovaly nepokoje v provizorních tábořištích apod.

Vizuální zobrazení migrujících (na počet příspěvků)

Pro **pojmenování migrujících** byl nejčastěji volen výraz „uprchlíci“, následovaný označeními „migranti“ a lidé“. S nejfrekventovanějšími slovy zpravodajství zpravidla nakládalo jako se synonymy a k obměnám přistupovalo čistě ze stylistických důvodů, přestože jejich obsah totožný není (např. „migrant“ je širší pojem než „uprchlík“). Nicméně, v některých případech docházelo k záměrnému slovnímu rozlišování migrujících, např. když zprávy hovoří o navrácení neúspěšných žadatelů o azyl z Řecka do Turecka. Tyto osoby byly klasifikovány jako „ilegální“ nebo „nelegální“ („*Ještě za tmy už před šestou hodinou ráno začala první vlna deportace nelegálních migrantů*“⁸).

⁸ Příspěvek č. 23 „Deportace migrantů z Řecka do Turecka“, 4. 4. 2016

Nyní přejdeme k podrobnějšímu (kvalitativnímu) rozboru jednotlivých tematických okruhů migrační agendy.

Migrace v ČR

Integrace křesťanů z Iráku

Zprávy, které se primárně věnovaly odchodu některých skupin iráckých uprchlíků z České republiky, tvořily početně nejrozsáhlejší tematickou kategorii migrační agendy. Z příspěvků, které se tématu migrace jakkoli dotkly, jich 40% (tj. 19 ze 48) jako své hlavní téma zvolilo právě vývoj událostí okolo projektu nadačního fondu Generace 21. Informacím o tomto dění tak byl např. vyčleněn dvojnásobný prostor oproti zprávám, které mapovaly aktuální situaci v tranzitních a cílových evropských zemích.

Relace se při pokrytí tématu soustředila zejména na samotný odchod migrujících (do Německa, příp. zpět do Iráku) a na okolnosti, které opuštění republiky provázely (reakce a rozhodnutí politiků, komplikace při navrácení Iráčanů z Německa zpět do ČR apod.). Dále se pak zpravodajství zajímalo i o fungování samotného nadačního fondu Generace 21, jehož projekt integrace iráckých uprchlíků byl na základě výše uvedených skutečností vládou nejdříve pozastaven a následně ukončen.

V tabulce uvádíme seznam hlavních rámců jednotlivých příspěvků. Protože se v některých zprávách kombinovalo rámců více, budeme se v textu zabývat také rámováním napříč zpravodajským obsahem, pokud to bude vzhledem k cílům analýzy potřebné.

Hlavní rámec příspěvku	Migrující jako ...	Počet příspěvků	Podíl
Selhání integrace	Nevděční a nespolehliví klienti/objekt migrační politiky	9	47%
Postup státní správy	Objekt migrační politiky/administrativní problém	5	26%
Jinakost migrujících	Bezohlední/narušitelé	1	5%
Legitimita návratu	Osoby s legitimní motivací	1	5%
Spor	Aktéři sporu	1	5%
Kauza	Předmět kauzy	1	5%
Problém „politické korektnosti“	Ti, o kterých se nesmí říkat pravda	1	5%
Celkem		19	100%

Některé ze skupin (rodin) iráckých uprchlíků, jejichž integraci v České republice zajišťoval nadační fond Generace 21, se rozhodly zemi opustit a odcestovat do Německa či zpět do Iráku. Zprávy přitom inklinovaly k tomu, aby vývoj situace posuzovaly jako obecné **selhání integračního procesu** („*Tak to vypadá, že se uprchlíkům u nás příliš nelíbí.*“⁹).

V tomto kontextu pak byli odcházející Iráčané hodnoceni jako **nevděční jedinci**, kteří odmítli pomocnou ruku českého státu („*Křesťanští uprchlíci v Česku odmítli azyl a požádali o něj v Německu. Proč si nevážili nabízené pomoci a zavrhli ji?*“¹⁰). Příspěvky zároveň často dávaly prostor těm mluvčím, kteří se na adresu azylantů vyjadřovali značně kriticky, včetně takových, co se k přijímání uprchlíků stavěli negativně ještě před vypuknutím „kauzy“ (např. bývalý prezident Václav Klaus, zástupce veřejné ochránkyně práv Stanislav Křeček apod.).

Kristýna VEDRALOVÁ, redaktorka

Od ministerstva získali běženci dokumenty, na jejichž základě musí Česko opustit do tří dnů. Ministr vnitra následně záměry skupiny, ale i Generace 21 odsoudil i na svém twitterovém účtu.

Milan CHOVANEC, ministr vnitra /ČSSD/

"Bonmot o naší zemi jako o cestovní kanceláři přestává být bonmotem. Projekt je naštěstí již ukončen."

Václav KLAUS, bývalý prezident republiky

Myslím, že ten případ těch křesťanských Iráčanů je, je dobrou ukázkou toho, že to nejde. No, prostě oni sem přišli a zjistili, že, že to není to, co chtěli, co očekávali.

Zprávy na několika místech letmo zmiňovaly, že se v ČR nachází i další skupiny iráckých azylantů, které zde zůstávají. Těmito lidmi se ale blíže nezabývaly, nepřinášely informace o jejich zkušenostech s životem v Česku či o postojích, které zaujímají k rozhodnutí svých krajanů.

V jedné ze zpráv¹¹, která se věnovala odjezdu skupiny uprchlíků do Německa, se hovoří o postihu za převaděčství, který by mohl hrozit řidičům inkriminovaného autobusu. Příspěvek líčí, čím vším si museli řidiči při svém zadržení projít. Redaktorka k tomu dodává, že navíc museli uklízet autobus, který Iráčané znečistili. Členové skupiny tak byli vykresleni jako **bezohlední** (nepřizpůsobiví) původci problémů, kterým **chybí hygienické návyky**.

Lenka KOVANDOVÁ, redaktorka

Jan Kovář a Peter Šlosiarik nás provedli i autobusem, kterým 25 uprchlíků včetně malých dětí cestovalo. Ještě ho museli uklidit.

Jan KOVÁŘ, řidič autobusu

Neváží si toho, jo, skákali nám tam po sedačkách, ten autobus je novejší a my jsme tam měli takovej bordel, dva pytle, jo, to oni si vůbec s ničím jako nelámou hlavu.

Příspěvky do určité míry reflektovaly motivy, které Iráčany vedly k tomu, aby ČR opustili. Uváděly důvody jako stesk po zemi původu či rodinné vazby v jiných evropských zemích. Tento pohled však obvykle zapadl v dominantním diskursu, který akcentoval selhání integrace, nevděk a „zhroucení“ projektu Generace 21. Možnou **legitimitu návratu** do Iráku šířeji

⁹ Příspěvek č. 31 „Projekt fondu Generace 21 zrušen“, 7. 4. 2016

¹⁰ Příspěvek č. 41 „Upoutávka na Partii vysílanou 10. 4.“, 9. 4. 2016

¹¹ Příspěvek č. 22 „Řidičům autobusu hrozí za převoz skupiny uprchlíků tvrdý trest“, 4. 4. 2016

diskutovala pouze jedna z reportáží¹². I v tomto případě ale redaktorka rozhodnutí rodiny vrátit se do Iráku relativizuje („*Skupina se rozhodla vrátit kvůli stresu po rodné vlasti. Tam jim přitom hrozí nebezpečí ze strany Islámského státu.*“). Nicméně, oni sami, spolu se zástupcem nadace, dostávají šanci své důvody vysvětlit.

Martin FRÝDL, mluvčí nadačního fondu Generace 21

Tito lidé za námi přišli a slušně nás požádali o možnost vrátit se především kvůli svému dědečkovi, který, jak říkali, tak v České republice chřadne a chce umřít doma v Iráku. Takže my jsme to pochopili.

Milad, uprchlík z Iráku

Jedu do Iráku, protože je tam má rodina, celá rodina. Můj otec, bratr, dvě sestry, které si vzaly Iráčany.

Sabath, uprchlice z Iráku

Přála bych si, aby u nás v zemi zavládl mír. Mám to tady ráda, miluju Českou republiku, máte tu krásná města a je tu mír, jsou tu milí a laskaví lidé, líbí se mi tu. Ale víte, doma je doma.

V jednom případě pak byla reportáž¹³ vystavěna okolo **sporu mezi iráckými uprchlíky a nadačním fondem**. Uprchlíci byli představeni jako jedna z rovnocenných stran konfliktu, disponující svojí vlastní verzí událostí.

„Neslavná dohra pobytu irácké rodiny nás nutí klást otázku, proč případ dopadl právě takto. Zatímco Nadační fond Generace 21 tvrdí, že iráčtí uprchlíci jsou jen nevděční, samotná irácká rodina zase tvrdí, že se cítí podvedena a podmínky pobytu byly mnohdy ponižující.“

Některé ze zpráv nastolily téma vnitřního fungování projektu Generace 21. Jedna z reportáží¹⁴ byla dokonce zpracována jako „investigativní“ příspěvek, který odhaluje možné pozadí celé „**kauzy**“: netransparentní financování nadačního fondu a podezření z machinací při výběru iráckých rodin do projektu.

Karel VOŘÍŠEK, moderátor

A ještě na chvíli zůstaneme u tématu. Pravda, pochybnosti provázely celý projekt hned od začátku. Například bývalý spolupracovník Generace 21 nepřímo nadaci obvinil z úplatkářství. Naznačil, že se na seznam dostávali Iráčané za úplatu. Vláda dnes také potvrdila, že v přesídlování chce pokračovat. A pokud bude zájem, tak se platit bude ze státního rozpočtu. Více už Patrik Kaizr.

Patrik KAIZR, redaktor

Přesídlení 89 lidí zatím financoval nadační fond Generace 21. Ten je podle informací z jeho stránek placený z darů od soukromých dárců a britskou humanitární organizací Barnabas Fund. A prý i dalšími dvěma významnými zahraničními iniciativami, které prý přislíbily poskytnout další miliony. Jenže to je tak všechno, co se o financování fondu dozvíte. Výroční zprávy nejsou na internetu k dohledání. Nadační fond plánoval přesídlit z Iráku do Česka celkem 153 lidí.

Reportáž se přitom odvolává zejména na vyjádření bývalého spolupracovníka Generace 21, Salmana Hasana, které publikoval internetový server Parlamentní listy. Nutno však dodat, že redakce zveřejnila také reakci zástupce Generace 21, který svědectví dotyčného zpochybňuje.

¹² Příspěvek č. 30 „Osm iráckých uprchlíků odcestovalo zpět do Iráku“, 7. 4. 2016

¹³ Příspěvek č. 19 „Případ irácké křesťanské rodiny“, 3. 4. 2016

¹⁴ Příspěvek č. 33 „Pochybnosti okolo projektu fondu Generace 21“, 7. 4. 2016

Nezanedbatelné množství příspěvků (5) bylo převážně informačního charakteru. Jednalo se obvykle o ty zprávy, které mapovaly **aktuální postup úřadů**, ať už na české nebo na německé straně. Tyto příspěvky se vesměs opíraly o vyjádření a stanoviska vládních představitelů a zástupců státní správy. Iráčané zde figurovali pouze jako **pasivní objekt migrační politiky**.

¹⁵redaktorka

Skupinu 25 křesťanských uprchlíků z Iráku, kteří byli o víkendu zadrženi v Německu, Česko zpět zatím nepřeveze. Německá žádost má totiž zásadní formální nedostatky a není v souladu s evropskou legislativou. Uvedl to na twitterovém účtu ministr vnitra Milan Chovanec.

Čtyři ze sledovaných příspěvků¹⁶ pracovaly se specifickým rámcem, který jsme pojmenovali jako **problém „politické korektnosti“**. Zpravodajství se tu v souvislosti s odchodem Iráčanů vrací k **případu překladu** slov jednoho z nich (Georgise Batta). Inkriminované vyjádření, podle kterého měl pan Batto údajně projevit nespokojenost s nabízeným bydlením v Jihlavě, se objevilo v **reportáži s názvem „Irácké rodině se nelíbí byty“**, odvíšlané jako součást relace Zprávy FTV Prima dne 11. února 2016. Pro uvedení do kontextu nyní případ stručně zrekapitulujeme:

Zpravodajským příspěvkem „Irácké rodině se nelíbí byty“ se Rada zabývala na svém 5. zasedání konaném, dne 1. března 2016. Analýza byla zpracována na základě diváckých stížností v rámci souhrnu podání. Reportáž líčila situaci irácké rodiny po přesídlení do České republiky. Popisovala nespokojenost, kterou prý azylanti projeví ohledně jihlavských bytů, do kterých se měli nastěhovat. Součástí reportáže byly výroky člena rodiny, Georgise Batta, který údajně uvedl, že odmítá žít v „přemalovaném kravínu“. Vyjádření bylo divákům zprostředkováno formou překladu, který působil jako simultánní tlumočení, ačkoli byl český text do reportáže doplněn až dodatečně (což je ovšem obvyklý redakční postup). Z kontextu reportáže (úvod moderátora, komentář redaktora, výroky dalších respondentů) plynulo, že tím pan Batto reaguje na konkrétní nabídku bytů v Jihlavě. Protože reportáž vyvolala kontroverze a pochybnosti o správnosti (resp. možné manipulativnosti) překladu, provozovatel se ve vysílání k tématu ještě několikrát vrátil (např. 13. února). Tento dodatečně zveřejněný materiál (rozsáhlejší pasáže rozhovoru, jiné verze překladu), potvrdil, že vyznění výroků Georgise Batta mohlo být skutečně poněkud odlišné – respondent hovořil v hypotetické rovině (jihlavské byty explicitně vůbec nezmiňoval), zdvořileji, a také přímo neavizoval návrat do válečného Iráku. Z tohoto důvodu Rada od provozovatele vyžádala podání vysvětlení, jaké bylo originální znění cizojazyčného textu, jaké bylo znění textu profesionálního českého překladu, na jakou otázku či otázky promluva reprezentovaná českou verzí reagovala a v jakém kontextu zazněla. Po obdržení předmětného vysvětlení byla věc na 8. zasedání, konaném 19. dubna 2016, opětovně projednána, přičemž Rada vůči provozovateli k dalším krokům nepřistoupila.

V době, kterou pokrývá současný monitoring, byl tedy případ v procesu projednávání. Jakmile se vynořily první informace o tom, že část azylantů z Iráku hodlá Českou republiku opustit, zpravodajství kauzu okolo jihlavských bytů oživilo.¹⁷

¹⁵ Příspěvek č. 36 „Skupinu 25 křesťanských uprchlíků z Iráku Česko zatím nepřeveze“, 8. 4. 2016

¹⁶ Příspěvek č. 8 „Část křesťanských uprchlíků chce odcestovat z Česka zpět do Iráku“, 31. 3. 2016; příspěvek č. 11 „Chovanec stopl přijímání křesťanů z Iráku“, 1. 4. 2016; příspěvek č. 14 „Část křesťanských uprchlíků z Iráku odjela do Německa (1)“, 2. 4. 2016; příspěvek č. 15 „Část křesťanských uprchlíků z Iráku odjela do Německa (2)“, 2. 4. 2016

¹⁷ Příspěvek č. 8 „Část křesťanských uprchlíků chce odcestovat z Česka zpět do Iráku“, 31. 3. 2016

„A právě rodina George Batty dala už před několika týdny najevo svou nespokojenost s nabídnutým ubytováním a o odchodu mluvila. O tom jsme vás už ve zprávách informovali.“

Podle redakčních komentářů spolu tyto události přímo souvisejí a současný vývoj situace potvrzuje, že postup provozovatele byl zcela legitimní.

„Kritici přitom tehdy tvrdili, že jsme reportáž nebo vyjádření George Batty zmanipulovali. Teď se ukazuje, že lidé skutečně stoprocentně spokojeni nebyli.“

Tuto linku zprávy udržovaly i další den, když informovaly o pozastavení projektu nadačního fondu Generace 21 ze strany ministerstva vnitra.¹⁸ Do vysílání zařadily vyjádření předsedy RRTV, Ivana Krejčího, proti kterému postavily komentář Daniela Köppla (který byl prezentován pouze jako „mediální odborník“, nikoli už jako generální ředitel Empresa Media). Následovalo oslovení senátora Zdeňka Papouška (KDU-ČSL), který spolu s dalšími podniky k prošetření podal, doplněné opět o polemiku D. Köppla.

Jaroslav MAREŠ, redaktor

Zatímco uprchlíci dávají najevo nespokojenost s nabídnutými podmínkami, Rada pro rozhlasové a televizní vysílání stále řeší stížnosti na naši reportáž, která rozčarování uprchlíků pojmenovala jako první.

Ivan KREJČÍ, předseda Rady pro rozhlasové a televizní vysílání

Jedna věc je, jak se pracuje s tím mediálním obsahem, a to je předmětem analýzy, a to, co se děje následně, vlastně pro nás jakoby jako není relevantní v tomto smyslu.

Daniel KÖPPL, mediální odborník

Rada by měla za těchto okolností trochu přehodnotit a zvážit své rozhodování vůči komerčním stanicím, na které často nastavuje pravidla veřejnoprávnosti. Spor s televizí Prima ohledně uprchlíků byl jeden z těch, kde se ukázalo, že jejich rozhodování bylo možná trochu ukvapené.

Petra DOLEŽALOVÁ, redaktorka

O reakci jsme zažádali i senátory, kteří na naši televizi podali stížnost. I autor stížnosti si trvá na svém.

Zdeněk PAPOUŠEK, senátor /KDU-ČSL/

Jak se o tom referovalo jako v těch, v těch zprávách vaší televize, to byla jedna věc, a teď je ta druhá věc, že ti lidé jsou nějakým způsobem posunuti třeba psychicky jinam a chtějí jet někam jinam a tak dále.

Daniel KÖPPL, mediální odborník

A pak snadno dojde k situaci, kdy televize popíše nějakou událost, která je v reálu, která je skutečností a dojde ke konfliktu s idealistickým zobrazováním třeba veřejnoprávních médií.

I. Krejčí a Z. Papoušek zdůrazňovali, že předmětem prověřování je samotná práce s mediálním obsahem (to, zda se provozovatel při zpracovávání a prezentaci nasbíraného materiálu zpronevěřil zásadám objektivit, nelze posuzovat podle toho, jestli byl následný vývoj situace s jeho interpretací v údajném souladu). D. Köppl kontroval, že RRTV by měla ve světle nastalého vývoje svůj postup přehodnotit, s tím, že na komerční provozovatele jsou uvalovány příliš vysoké standardy („pravidla veřejnoprávnosti“), resp. požadavky na „idealistické zobrazování“ skutečnosti.

¹⁸ Příspěvek č. 11 „Chovanec stopl přijímání křesťanů z Iráku“, 1. 4. 2016

Redakční komentáře zdaleka neodpovídaly nezaujatému popisu líčených událostí. Stanoviska redakce byla divákům představována, jako by se jednalo o objektivní fakta („reportáž, která rozčarování uprchlíků pojmenovala jako první“). A tomu odpovídala i práce se zdroji. Redakce již předem relativizovala vyjádření I. Krejčího a Z. Papouška („Zatímco Rada pro rozhlasové a televizní vysílání stále řeší stížnost na naši reportáž ...“, „I autor stížnosti si trvá na svém“). Naopak (nekomentovaná) slova D. Köppla užila k legitimizaci svých vlastních postojů a k popření argumentů zbývajících mluvčích.

Následující relace navázala ve stejném duchu. Do zpráv byly zařazeny dva na sebe navazující příspěvky o odjezdu Iráčanů do Německa. Ke konci prvního z nich¹⁹ redaktorka uvedla, že zpravodajství poukázalo na (reálný) problém s byty a bylo osočeno z „údajné manipulace“.

„Na to, že není všechno v pořádku a někteří uprchlíci nejsou spokojeni s ubytováním, jsme upozorňovali a byli jsme nařčeni z údajné manipulace. Teď se ukazuje, že uprchlíci skutečně nemohli být spokojeni, když se rozhodli, že odcestují z Česka.“

Po komentáři zástupce veřejné ochránkyně práv, Stanislava Křečka, dle kterého tito Iráčané nejsou „ubozí lidé prchající před válkou“, navazovala reportáž²⁰, která se tématu „údajných manipulací“ věnovala dominantně. V úvodu se moderátorka zaštitila právě Stanislavem Křečkem, když informovala, že zástupce ombudsmanky žádá omluvu od těch, kteří provozovatele „obvinili z manipulací a lží“.

Terezie KAŠPAROVSKÁ, moderátorka

Včerejší rozhodnutí ministra vnitra Milana Chovance pozastavit projekt Nadačního fondu Generace 21 na přesídlení křesťanských uprchlíků z Iráku, vyvolal okamžitě vášnivé reakce. Zástupce ombudsmanky Stanislav Křeček by teď rád slyšel omluvu od těch, kteří v minulosti obvinili naši televizi z manipulací a lží.

redaktor /citace: Stanislav Křeček, zástupce veřejné ochránkyně práv/

"Čekám omluvu od těch několika "sluníčkářů", kteří mne zde napadali pro vyjádření mých určitých pochybností nad překotnou podporu takzvaných uprchlíků zejména v souvislosti s tím, že jsem se zastal televize Prima po její pravdivé reportáži o tomto problému."

Stanislav KŘEČEK, zástupce veřejné ochránkyně práv

Ta pravda vždycky není jenom v jednom nějakém oficiálním názoru, nebo v názoru, který část společnosti považuje za oficiální.

Petra DOLEŽALOVÁ, redaktorka

Tak reagoval na rozhodnutí ministra Milana Chovance zástupce ombudsmanky. Naše televize se totiž po odvysílání původní reportáže, kde jsme jako první upozornili na to, že uprchlíci nejsou spokojeni s ubytováním v Česku, stala terčem útoků jiných médií i iniciativy HateFree. Údajně jsme měli zmanipulovat výpověď jednoho z křesťanských uprchlíků o tom, že se mu nelíbí ubytování v Jihlavě, jenže teď se ukazuje, že rodina požádala o vrácení pasů a skutečně odjela z Česka údajně kvůli nespokojenosti. Navíc ani jeden z bytů vyhrazených pro uprchlíky městem Jihlava doted není obsazený.

¹⁹ Příspěvek č. 14 „Část křesťanských uprchlíků z Iráku odjela do Německa (1)“, 2. 4. 2016

²⁰ příspěvek č. 15 „Část křesťanských uprchlíků z Iráku odjela do Německa (2)“, 2. 4. 2016

Po (poměrně expresivním) vyjádření S. Křečka redaktorka dodává, že se provozovatel stal „*terčem útoku jiných médií i iniciativy HateFree*“²¹. V dalším komentáři tvrdí, že se nyní informace ohledně odmítnutí bytů „*potvrzují*“. V tomto kontextu je zařazeno vyjádření koordinátora projektu HateFree, Lukáše Houdka. Poté redaktorka pokračuje v přesvědčování diváků, že autoři inkriminované reportáže „*žádná fakta nezkreslili*“. Prostor dostává iniciátor petice senátorů, Zdeněk Papoušek (KDU-ČSL) s tím, že „*nedokázal vysvětlit*“, v čem měla případná manipulace spočívat. Po odvysílání jeho výroku vznáší moderátorka řečnickou otázku, již demonstruje, že je argumentace senátora zcela nepřesvědčivá: „*Máme si to vysvětlit tak, že v době natáčení naší reportáže byli uprchlíci spokojeni a svůj názor změnili až teď? Na to nám nedokázal nikdo odpovědět*“.

Petra DOLEŽALOVÁ, redaktorka

A právě tím by se už příští týden měla zabývat vláda na svém jednání. Po rozhodnutí ministra vnitra ale vyvstává další otázka, v čem tedy vlastně byla manipulace televize Prima, když se teď jen potvrzují naše informace.

Lukáš HOUDEK, koordinátor iniciativy HateFree

Ta chyba spočívala podle nás aspoň na základě toho, co jsme měli možnost vidět, v tom, že měl pan Batto připodobnit byty, který mu nabízelo město Jihlava, k přemalovanému kravínu. Tam prostě šlo o vložení do úst tomu pánovi tý věty, že takhle mluví o konkrétních bytech.

Petra DOLEŽALOVÁ, redaktorka

Hatefree si sice trvá na svém, ale všichni ti, kteří se byli sami přesvědčit v naší televizi o pravdivosti reportáže, potvrdili, že jsme žádná fakta nezkreslili. Cím jsme údajně manipulovali nebo jítřili xenofobní nálady, nám nedokázal vysvětlit ani iniciátor petice 17 senátorů, kteří podali podnět na Radu pro rozhlasové a televizní vysílání.

Zdeněk PAPOUŠEK, senátor /KDU-ČSL/

Já myslím, že to vůbec teďka spolu nesouvisí. Čili teďka pokud uděláte o tom reportáž, budete se jich ptát, tak ten jejich názor teďka může být jiný než předtím, čili to já nedokážu posoudit.

Petra DOLEŽALOVÁ, redaktorka

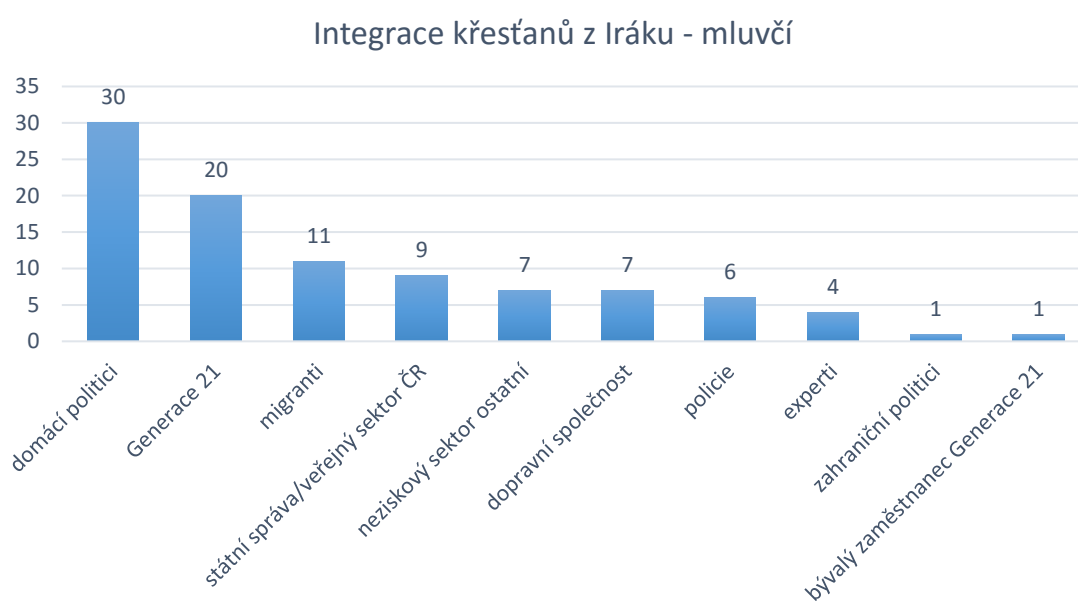
Máme si to vysvětlit tak, že v době natáčení naší reportáže byli uprchlíci spokojeni a svůj názor změnili až teď? Na to nám nedokázal nikdo odpovědět. Na to, že Nadační fond Generace 21 funguje prapodivně, upozornil i její bývalý spolupracovník Salman Hasan v rozhovoru pro Parlamentní listy. Generace 21 podle něj bez vědomí státu změnila seznamy uprchlíků za ty, kteří byli schopni zaplatit. Rozhovor před kamerou ale odmítl.

Ve dnech, kdy zpravodajství nastíněnou otázku řešilo, byla po formální stránce dodržována pravidla vyváženosti (prostor dostali mluvčí s různými názory, zájmy a vztahem k probírané problematice: Stanislav Křeček, Daniel Köppl, Ivan Krejčí, Zdeněk Papoušek, Lukáš Houdek). Kontext, ve kterém jejich výroky zaznívaly, však byl zcela nesouměřitelný. Výroky mluvčích, kteří nehájili postup provozovatele při zpracování reportáže „*Irácké rodině se nelíbí byty*“, byly pomocí redakčních komentářů a-priori delegitimizovány. Obecně lze konstatovat, že redakční komentáře měly silně tendenční charakter. Provozovatel se prostřednictvím jmenovaných reportáží pokoušel diváky přesvědčit, že se v souvislosti s odvysíláním reportáže o jihlavských bytech nabídnutých azylantům nedopustil manipulací, resp. že následný vývoj událostí potvrdil pravdivost tvrzení, která v této reportáži prezentoval. To vše v době, kdy probíhalo prověřování dané věci ze strany Rady.

²¹ Realizátoři projektu HateFree Culture, který spadá pod Agenturu pro sociální začleňování (jeden z odborů Úřadů vlády), na možné nejasnosti ohledně překladu slov G. Batta veřejně upozornili.

Zprávy prokazatelně neoddělovaly hodnotící komentáře od informací zpravodajského charakteru. Provozovatel je hlavním aktérem dění, o kterém referoval, je tak logické, že nebude sám o sobě informovat se stejnou neutralitou jako o dění, které divákům pouze zprostředkovává. To, že byla kauza okolo překladu slov člena irácké rodiny do zpráv o odchodu azylantů vůbec zahrnuta, je ovšem záměrným redakčním rozhodnutím. Provozovatel v této situaci cíleně využil prostoru zpravodajství k tomu, aby uměle vytvořil „událost“ (problém politické korektnosti ve vysílání) a vedl kampaň ve svůj prospěch. Jeho stanoviska byla přitom divákům prezentována jako jednoznačná fakta, nikoli jako postoj jedné ze stran sporu (kterou v této věci reálně byl).

Mezi mluvčími k tématu integrace křesťanů z Iráku převažovali domácí politici (zejména ministr vnitra Milan Chovanec) a zástupci nadačního fondu Generace 21. Samotní migrující získali prostor také, ovšem v nižší míře.

Mluvčí nejčastěji formulovali negativní (29 výroků) a ambivalentní (27 výroků) postoje vůči migrujícím. U 22 výroků nebylo možné postoj mluvčího specifikovat. Pouze šest výpovědí pak bylo možné označit za pozitivní.

Cvičení bezpečnostních složek

Další dva příspěvky, které mapovaly tuzemské dění, byly svým charakterem odlišné od zpráv o Iráckých uprchlících. Proto je reflektujeme samostatně. Tyto reportáže informačně pokrývaly cvičení armády a složek integrovaného záchranného systému v souvislosti s potenciálním zvýšeným výskytem migrantů na území ČR.

„Svoji připravenost v případě migrační krize si dnes vyzkoušela Armáda České republiky.“²²

„Středočeští policisté, hasiči a záchranáři nacvičovali, jak rychle jsou schopni zvládnout přiliv nelegálních migrantů do Česka.“²³

²² Příspěvek č. 25 „Vojáci a policisté dnes absolvovali další společné cvičení“, 5. 4. 2016

²³ Příspěvek č. 49 „Cvičení policistů, hasičů a záchranářů v Berouně“, 12. 4. 2016

Zprávy byly rámovány **administrativně-bezpečnostním diskursem**, zdůrazňovaly připravenost státu na případnou „krizi“ způsobenou „přilivem“ migrujících, přičemž o samotných příchozích hovořily jako o „nelegálních migrantech“. Migrující tak nebyli pokládáni za ohrožené osoby, kterým má stát pomoci, ale za narušitele, resp. za problém, které je potřeba vyřešit. Příspěvky se proto zaměřily i na některé technické detaily těchto postupů. Redakci zaujaly např. dekontaminační sprchy.

²⁴Vladimír PROCHÁZKA, redaktor

Policisté kontrolují migrantům i zavazadla a snímají otisky prstů. Zjištěné údaje odcházejí do evropského systému, ze kterého policisté následně zjistí, odkud uprchlík pochází. Pro uprchlíky jsou připraveny i takovéto speciální dekontaminační sprchy. Ta očista probíhá buď klasickou cestou, anebo je chemická. Oblečení se dává do těchto připravených sudů.

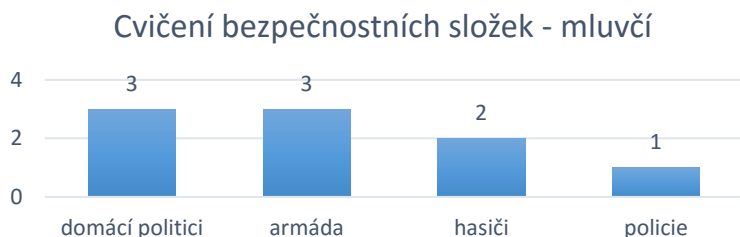
Martin LEGNER, vedoucí odd. IZS HZS Středočeského kraje

Tady to stanoviště dekontaminace osob třetí generace umí vlastně dekontaminovat osoby, které jsou zasaženy nějakou nebezpečnou látkou.

Petr JANDA, velitel HZS Středočeského kraje, Mělník

První část na dekontaminaci, nanášení dekontaminačního činidla, nebo pro sprchování. Druhá část je čistá část, kde teče čistá voda, dochází k oplachu.

K tématu se vyjádřili domácí politici (dvakrát ministr obrany Martin Stropnický z hnutí ANO a jednou hejtmán Středočeského kraje Miloš Petera z ČSSD) a příslušníci zainteresovaných bezpečnostních, resp. záchranných, složek.

Aktuální situace v tranzitních a cílových zemích

Na aktuální vývoj situace v tranzitních a cílových zemích se zaměřilo celkem 10 příspěvků (21% zpráv, které obsahovaly zmínky o migraci). Nejvyšší pozornost byla věnována událostem v Řecku, potažmo na **řecko-makedonské hranici**, kde migrující uvízli po uzavření tzv. balkánské cesty (především v improvizovaném uprchlickém táboře u městečka Idomeni). Zpravodajství se ale dotklo i situace v dalších evropských zemích, zejména v Itálii, Francii či Rakousku. V souvislosti s realizací dohody Evropské unie s Tureckem referovaly zprávy také o dění na tureckém území.

Všechny tyto zprávy vznikly na základě informací z externích (agenturních) zdrojů. Redakce nebyla přítomná na žádném z míst, o kterých zpravodajství referovalo. Provozovatel tak evidentně zahraniční zpravodajství o migrační problematice ve sledovaném období neřadil mezi své priority.

²⁴ Příspěvek č. 49 „Cvičení policistů, hasičů a záchranářů v Berouně“, 12. 4. 2016

Analyzované příspěvky byly obvykle vystavěny tak, že akcentovaly především **masový rozměr migrace a administrativní procedury** zvládnání tzv. migrační krize.

Hlavní rámec příspěvku	Migrující jako ...	Počet příspěvků	Podíl
Masový rozměr migrace/administrativní záležitost	Nezvladatelný „přiliv“/ohrožení stability/zátěž/administrativní problém	7	70%
Ohrožení a bezpečnost	Bezpečnostní hrozba/riziko	2	20%
Jinakost migrujících	Bezohlední/narušitelé	1	10%
Celkem		10	100%

Devět z deseti příspěvků pracovalo s číselnými údaji o počtu migrujících. Ve čtyřech (40%) se pak objevily metafory odkazující ke katastrofické symbolice. Migrující tak byli nezřídka vykreslováni jako **těžko zvládnutelný „přiliv“**, který ohrožuje stabilitu výše uvedených evropských zemí.

„Podle zcela čerstvých údajů přišlo za první tři měsíce tohoto roku do Evropy bezmála 165 tisíc uprchlíků. Je to sedmkrát víc než vloni. Jejich přiliv se po dohodě s Tureckem trochu zmírnil, přesto se do Evropské unie stále snaží dostat desítky tisíc lidí.“²⁵

„Odborníci poukazují na fakt, že otázkou času, kdy se lidé toužící žít v Evropě rozhodnou o změnu trasy. Na situaci, kdy Itálie nebude zvládat nápor nově přichozích, se už připravuje Rakousko.“²⁶

V této rovině byla migrace prezentována jako zatěžující **administrativní problém**. Diskutovaným řešením byla především **dohoda Evropské unie s Tureckem**. Podle ní měli být zpět do Turecka navraceni ti migranti, kteří do Řecka přicestovali po 20. březnu 2016, přičemž nepožádali o azyl nebo jim azyl nebyl udělen. Za každého navraceného syrského uprchlíka pak měl být z Turecka do Evropské unie přesídlen jiný Syřan (princip „jeden za jednoho“).

To ale neznamená, že by realizace dohody s Tureckem byla vylíčena jako zcela neproblematická. Zprávy zmiňovaly kupříkladu možnou materiální nepřípravenost Turecka na plnění dohody či kontroverze spojené s **lidskoprávními otázkami** (např. podezření, že Turecko vrátí uprchlíky do Sýrie bez ohledu na zdejší bezpečnostní situaci).

„Evropští lídři by si měli podle mnohých konečně uvědomit, jak opravdu chtějí migrační krizi vyřešit. Dohoda s Tureckem je totiž podle expertů pouze dočasným řešením. Navíc proti ní vystupují i různé organizace včetně Amnesty International. Ta tvrdí, že si Turci neberou servítky a uprchlíky vrací přímo do zemí jejich původu.“²⁷

Mimo to však zpravodajství přinášelo také informace o nesouhlasu tureckých občanů s umístěním uprchlických táborů v blízkosti jejich bydliště. Migranti v takovém případě představovali zdroj strachu a **ohrožení poklidného života starousedlíků**.

²⁸Terezie KAŠPAROVSKÁ, moderátorka

Za pár hodin by měla začít deportace uprchlíků z Řecka do Turecka. Odejít by měli ti, kteří do země přišli po 20.

²⁵ Příspěvek č. 13 „Migrační krize“, 1. 4. 2016

²⁶ Příspěvek č. 48 „Situace na řecko-makedonské hranici v Idomeni“, 12. 4. 2016

²⁷ Příspěvek č. 16 „První uprchlíci budou deportováni z Řecka do Turecka v pondělí“, 2. 4. 2016

²⁸ Příspěvek č. 20 „Deportace uprchlíků z Řecka“, 3. 4. 2016

březnu a nezískali azyl. Proti se ale jasně staví turecká veřejnost a mnohé mezinárodní organizace. Turecko na to prý není připraveno. Ve stejnou dobu oznámilo Rakousko, že se chystá k italským hranicím vyslat armádu. Po uzavření balkánské trasy očekává nárůst počtu migrantů proudících do Evropy přes moře.

Jiří KUBEŠ, redaktor

"Nechceme zpátky uprchlíky. Bojíme se o naši bezpečnost." Hesla znějící z úst protestujících v tureckém městě Dikili hovoří za vše. Přesto se právě toto asi dvacetitisícové město má stát útočištěm prvních sedmi set padesáti uprchlíků, kteří sem budou dopraveni z řeckého ostrova Lesbos.

obyvatelka Dikili

Žijeme tu v míru a klidu. Ve chvíli, kdy sem přijdou, tak se všechno změní.

obyvatelka Dikili

Budeme se bát vycházet ven. Už je tady nechceme. Měli by jít někam jinam.

Ve větší části příspěvků (tj. v sedmi, pokud zahrneme i vizuální prezentaci) se objevil motiv **nepokoju** souvisejících s deportacemi migrujících do Turecka, s pokusy překročit uzavřenou řecko-makedonskou hranici nebo se snahou řecké vlády přemístit migranty z Idomeni do oficiálních uprchlických zařízení. Také při zpracování tohoto tématu byly zařazeny negativně laděné komentáře místních obyvatel, resp. řeckých komunálních politiků. Podle nich byla **přítomnost migrantů** v „ilegálních táborech“ **nežádoucí**. Jejich přesun do oficiálních táborů se tak ve zprávách jevil jako zcela legitimní.

²⁹Josef KLUGE, redaktor

Letáky, které migranty vyzývaly k pochodu, se přitom objevily v Idomeni už v polovině března. Na jejich popud se zhruba 2 tisíce lidí pokusilo překonat řecko-makedonskou hranici korytem řeky Vardar. 3 z nich přitom utonuli. Od té doby se napětí v Idomeni stupňuje. Ilegální tábor, kde je podle odhadů zhruba 12 tisíc lidí, se nelíbí ani místním, kteří žijí v okolí.

Christos GKOUNTENOUDIS, starosta regionu Peonia

Je třeba tyto lidi přesunout jinam a evakuovat tábor v Idomeni. Je třeba přemístit tyto uprchlíky do oficiálních uprchlických zařízení.

Josef KLUGE, redaktor

O rušení tábora v Idomeni se přitom mluví už několik týdnů. Řecká vláda ještě v úterý slibovala, že odstěhuje všechny uprchlíky do konce tohoto týdne. Josef Kluge, Prima FTV.

Postup represivních složek byl v některých případech vyličen jako do jisté míry kontroverzní. Konkrétně šlo o tvrdý zásah Makedonie vůči migrantům překračujícím řecko-makedonskou hranici. Proti tomuto zásahu se ohradila řecká strana, přičemž provozovatel, v souladu se zásadami vyváženosti, zveřejnil stanoviska obou vlád.

*„Řecko kritizuje Makedonii. Proti neozbrojeným uprchlíkům prý zasahuje nepřiměřenou silou. Makedonie se ale brání a tvrdí, že jenom chrání své území“.*³⁰

Jeden z příspěvků tohoto tematického okruhu se věnoval **tématu bezpečnostních rizik**, která by mohli migrující představovat. Konkrétně se zaměřil na hrozbu radikalizace migrantů

²⁹ Příspěvek č. 44 „Nepokoje na řecko-makedonské hranici“, 10. 4. 2016

³⁰ Příspěvek č. 50 „Nepokoje v uprchlickém táboře na hranicích Řecka a Makedonie“, 13. 4. 2016

v uprchlických táborech. Ti mohou údajně přestoupit na stranu tzv. Islámského státu a změnit se v potenciální teroristy. Uvedené riziko však nebylo prezentováno jako přímý důsledek náboženského přesvědčení či kulturních hodnot migrujících. Za zásadní faktory byly označeny vnější okolnosti, tj. špatné podmínky v uprchlických táborech a represe ze strany makedonských úřadů.

„Situace na řecko-makedonské hranici v Idomeni se den ode dne přiosťruje. Před vyhrocenou atmosférou varují i bezpečnostní experti. Důvodem jsou zhoršující se životní podmínky uprchlíků a nekompromisní přístup makedonských úřadů. Podle analytiků se mohou běženci z tábora v Idomeni stát snadnou kořistí náborářů radikálních islamistů.“³¹

Jiná reportáž se věnovala incidentu ve francouzském Calais, kde opakovaně docházelo k napadání projíždějících řidičů migranty, kteří se v přístavu pohybují. Migrující tu tedy vystupují v roli **agresorů** ohrožujících místní obyvatele. Příčina násilného chování je ale i zde připisována „frustraci“, tedy podmínkám, ve kterých se migranti nacházejí, nikoli jejich povahovým rysům či kulturnímu zázemí.

„Agresivita frustrovaných uprchlíků ve francouzském přístavu Calais stoupá. Skupinky migrantů vyzbrojených tyčemi, kameny a noži začali po řidičích kamionů jedoucích do Británie ohrožovat už i běžné řidiče aut.“³²

Agresivní chování migrujících popisuje i čtená zpráva, která líčí pouliční násilnosti v Paříži (součástí zprávy je video zachycující boje v ulicích). Migranti se tu tak ocitají v roli **nepřízřivých a nebezpečných narušitelů místní komunity**.

³³redaktorka

Šokující scénu zachytil z okna svého bytu na bulváru de la Villette mladý Pařížan. Prakticky v centru Paříže se strhla obří pouliční bitka mezi migranty kempujícími pod oblouky nadjezdu metra u stanice Stalingrad. Stovky mužů vyzbrojených kovovými tyčemi, holemi a dalšími improvizovanými zbraněmi se tu pustily do sebe. Podle všeho šlo o válku mezi nově příchozími a staršími uprchlíky, kteří si tu vybudovali tábor. Počty uprchlíků kempujících pod mostem stouply poté, co do Paříže přišla asi tisícovka migrantů ze zrušeného tábora Džungle u Calais. Radnice už toto místo nechala několikrát vyklidit, uprchlíci se sem po stovkách ale vracejí zpět.

Pozn.: některé veřejné zdroje nehovoří o bitce mezi různými skupinami migrantů, nýbrž o násilí mezi migranty a místní domobranou (členy krajní pravice).³⁴ Těchto vzájemně nekorespondujících verzí událostí si všimá server Romea³⁵. Uvádí přitom, že zpravodajské weby, které (obdobně jako příspěvek na programu Prima) za útočníky označily pouze migranty³⁶, údajně vychází z informací agentury Reuters.

Integrace migrujících v cílových zemích se zpravodajství dotýká pouze letmo. **Integrační proces** přitom prezentuje jako **neúspěšný**, když vyzdvihuje pouze problémy, které se objevily

³¹ Příspěvek č. 48 „Situace na řecko-makedonské hranici v Idomeni“, 12. 4. 2016

³² Příspěvek č. 54 „Skupina migrantů ozbrojená kameny napadla u Calais dva řidiče“, 15. 4. 2016

³³ Příspěvek č. 60 „Pouliční bitka mezi migranty v Paříži“, 17. 4. 2016

³⁴ Např. zpravodajská relace Televizní noviny na programu NOVA nebo třeba server Novinky.cz: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/400738-tvrde-strety-u-byvaleho-tabora-migrantu-v-parizi.html>

³⁵ <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/zahranicni/server-idnes-cz-popsal-utok-na-uprchliky-v-parizi-jako-bitku-mezi-migranty>

³⁶ Např. zde: http://video.idnes.cz/?c=A160418_131211_tv-zpravy_mku&idVideo=V160418_131152_webtv_mku#utm_source=idnes&utm_medium=text&utm_campaign=kolotoc

v Německu, Švédsku či Finsku, odkud údajně azylanti „mizí“ neznámo kam. Migranti jsou v daném kontextu vykresleni jako **nevděční**, přičemž je relativizován jejich uprchlický status. Níže můžeme vidět, jak je příslušná zpráva sestavena. Např. i výrok migrujícího o špatných podmínkách v uprchlickém centru, který je do příspěvku zařazen, stvrzuje popisovaný rámec (stejně vyjádření je přitom možné použít např. v humanitárním kontextu). Migrující tu nejsou pokládáni za věrohodné zdroje, jejich zkušenost se zpochybňuje a připisují se jim výhradně zjištěné motivy.

³⁷Gabriela BOŽILOVÁ, redaktorka

Jak jízlivě říkají Finové, žijeme v zimě, ve tmě, jsme staří, tlustí a nespolečenší a špatně se o ně v táborech staráme.

osoba

Všichni jsou tu nemocní a když jsme nemocní, nestarají se o nás, jen nás ponižují, nedávají nám žádné léky. Nic. Žádné šaty, žádná sprcha, žádné boty, prostě nic. Žijeme tu jak zvířata.

Gabriela BOŽILOVÁ, redaktorka

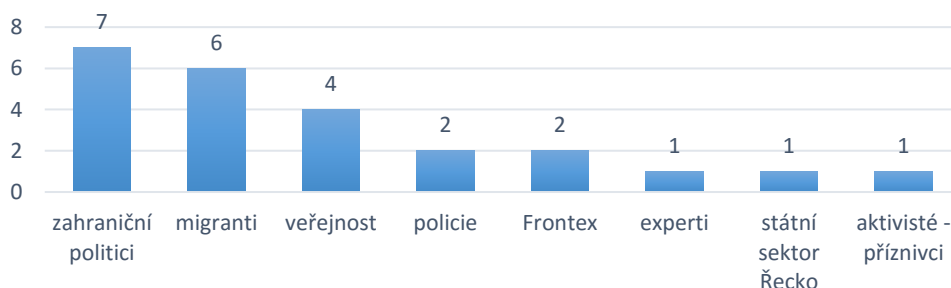
Jak k této situaci došlo? Velmi lakonicky to dnes vysvětlil rakouský ministr zahraničí.

Sebastian KURZ, rakouský ministr zahraničí

My jsme prostě dovolili lidem, aby napochodovali sem do Evropy zcela nekontrolovaně a bez registrace. To vedlo k tomu, že sem přišla spousta lidí, kteří zdaleka neprchají, protože by hledali bezpečí, ale vidí v tom prostě příležitost dostat se snadno do Evropy a začít tady nový život.

Nejfrekventovanějšími mluvčími, kteří komentovali aktuální dění v tranzitních a cílových zemích, byli zahraniční politici (Rakousko 3x, Řecko 2x, Turecko 1x, Velká Británie 1x). Za nimi následovali samotní migrující, kteří dostali prostor v šesti případech. Ti se nejčastěji vyjadřovali k podmínkám, ve kterých jsou nuceni pobývat a k situaci, jíž čelí. Průměrná stopáž výpovědi migrantů byla 9 sekund, což je pouze o sekundu méně, než činila průměrná délka výroku politických představitelů.

Aktuální situace v tranzitních a cílových zemích - mluvčí

Vyjádření migrujících tak zpravidla nebyly pouhé bezobsažné fragmenty, ale plnohodnotné výpovědi, které byly zařazeny, aby informačně doplnily popisovanou situaci (např. „*Myslíte si, že je řešením přemístit nás? Nevím. Chcete, abych tu čekal 2 roky? Jestli mě teda Evropa nechce, tak ať mi to prostě řekne, a já odejdu. Pořád lepší, než tu čekat.*“³⁸). Přesto měly samotné výroky migrantů pouze malý vliv na vyznění příspěvků. Zprávy nestály na jejich

³⁷ Příspěvek č. 13 „Migrační krize“, 1. 4. 2016

³⁸ Příspěvek č. 16 „První uprchlíci budou deportováni i Řecka do Turecka v pondělí“, 2. 4. 2016

osobních příbězích. A jak jsme ukázali na příspěvku o integraci v cílových zemích, mohlo docházet i k výrazným kontextuálním posunům a devalvací výpovědí.

Co se týče odborných komentářů, redakce využila jediné doslovné citace, a to od experta na migraci Klause Jurgena Badeho (původní zdroj Der Spiegel), který v souvislosti s „mizejícími“ migranty uvedl, že „*stát ztrácí kontrolu*“.³⁹ V dalších případech se objevovaly pouze parafráze a odkazy (např. na německý institut Freiburger SAT) nebo dokonce zcela vágní odvolání na blíže nespecifikované „experty“ (např. „*Odborníci varují před Bosnou a Hercegovinou. Ta by se údajně mohla stát velmi brzy baštou teroristů.*“⁴⁰). Můžeme tak vypočítat poměrně znatelný deficit ve zdrojování prezentovaných informací.

Politika

Politická agenda, kterou se zpravodajství v souvislosti s migrací zabývalo, byla nejčastěji spojena s tématem tzv. uprchlických kvót (4 příspěvky). Zprávy z kategorie „politika“ se také, spíše okrajově, dotýkaly dohody Evropské unie s Tureckem. Jedna z reportáží pak byla věnována nadcházejícím krajským volbám, přičemž otázka migrace byla ze strany redakce označena za klíčovou v rozhodování voličů.

Politicky relevantní tematika byla zpravidla nahlížena domácí optikou, což se nejvýrazněji projevilo při uchopení otázek okolo návrhu Evropské komise na přerozdělování uprchlíků.

Hlavní rámec příspěvku	Migrující jako ...	Počet příspěvků	Podíl
ČR vs. EU	Předmět vyjednávání a sporů/nežádoucí v ČR	4	40%
Nátlak Turecka	Ekonomická zátěž/faktor znevýhodňující EU v mezinárodních jednáních	3	30%
Protiimigrační politikou k volebnímu úspěchu	Klíčové téma nadcházejících voleb	1	10%
Konflikt na domácí politické scéně	Důvod politických rozporů	1	10%
Mezinárodní spolupráce	Předmět politických jednání	1	10%
Celkem		10	100%

Téma **tzv. uprchlických kvót** bylo rámováno jako **spor České republiky** (případně dalších nesouhlasících zemí) **s institucemi Evropské unie**. Redakce přitom nezřídka vypadávala z role nezávislého média a ztotožňovala se s pozicí české politické reprezentace.

„Ať zabalený do vznešených slov, návrh ve všech svých variantách de facto znamená zavedení jednotného přerozdělování a přijímání uprchlíků.“⁴¹

„Evropská komise opět prosazuje přerozdělování uprchlíků. Bude tentokrát naše vláda důsledná a odmítne kvóty? Nedopadneme stejně jako na podzim, kdy relokace běženců prošla?“⁴²

Zamítavý přístup ke kvótám byl legitimizován také pomocí dalších témat, která zpravodajství do souvislosti s přerozdělováním (přijímáním) uprchlíků uvádělo. Jeden z příspěvků kupříkladu

³⁹ Příspěvek č. 13 „Migrační krize“, 1. 4. 2016

⁴⁰ Příspěvek č. 48 „Situace na řecko-makedonské hranici v Idomeni“, 12. 4. 2016

⁴¹ Příspěvek č. 28 „Evropská unie chce reformovat společný azylový systém“, 6. 4. 2016

⁴² Příspěvek č. 56 „Upoutávka na Partii vysílanou 17. 4.“, 16. 4. 2016

přinesl závěry zahraničního průzkumu veřejného mínění, dle kterého velká část Evropanů podporuje zrušení schengenského prostoru s tím, že mezi migrujícími mohou být i teroristé.

„Problémy s uprchlíky a nedávné teroristické útoky mění postoj Evropanů vůči politice Unie i společnému prostoru. Podle nejnovějších průzkumů francouzské agentury IFOP je víc než polovina obyvatel velkých evropských států pro zrušení Schengenu a zavedení kontrol na hranicích jednotlivých států. Konkrétně se tak vyslovilo 72% Francouzů, 66% Němců a 60% respondentů z Itálie. Okolo 80% oslovených si také myslí, že mezi přicházejícími imigranty se můžou snadno skrývat teroristé.“⁴³

Obvyklé bylo také propojování otázky kvót s odchodem iráckých uprchlíků z České republiky. Zprávy bez jakékoli korekce zařazovaly výroky domácích politiků, kteří proti kvótám na tomto základě argumentovali.

⁴⁴Zbyněk ZYKMUND, redaktor

Že kvóty nemohou fungovat, chce Sobotka dokázat i na projektu přesídlování křesťanských uprchlíků z Iráku. Část z nich odešla do Německa, odkud bude vrácena. Další Iráčané tam odejít chtěli, ale nakonec je policie zadržela před hranicemi a oni v Česku znova požádali o azyl.

Bohuslav SOBOTKA, premiér /ČSSD/

Přesně to dopadlo podle starého českého přísloví "Za dobrotu na žebrotu".

Zbyněk ZYKMUND, redaktor

Na nesmyslnost kvót dnes upozornil v pořadu S prezidentem v Lánech na serveru Blesk.cz prezident Miloš Zeman. I podle něj se jejich neefektivita dá demonstrovat na případu Iráčanů přivezených do Česka Generací 21.

Miloš ZEMAN, prezident republiky

Sama tato nezisková organizace vlastně prokázala pravdivost mé teze. Stejně jsou kvóty a relokační nesmyslné, protože všichni chtějí do Německa, a to nikoli kvůli práci, ale kvůli sociálním dávkám, protože tam jsou nejvyšší.

Zbyněk ZYKMUND, redaktor

Právě na podivné okolnosti příjezdu iráckých uprchlíků jsme od začátku upozorňovali. Nakonec se ukázalo, že už čtyřicet devět z nich nechce v Česku žít a republiku opustili nebo se o to aspoň pokusili. Karolína Hošek a Zbyněk Zykmond, Prima FTV.

Tři z příspěvků reflektovaly **dohodu** o navracení migrantů, uzavřenou **mezi Evropskou unií a Tureckem**. Ve dvou případech se ale jednalo spíše o drobné zmínky, které se objevily v bulvárně laděných reportážích o sporu německých médií s tureckým prezidentem Erdoganem. Motivem zpráv přitom byl možný **nátlak**, který Turecko na Evropskou unii (či Německo) údajně vyvíjí.

„Tato básnička navíc není jediná, která si vzala za terč tureckého prezidenta. Třeba nedávno pro změnu ARD odvysílala satirickou píseň. Utahuje si z německé kancléřky, kterou má prý Erdogan kvůli uprchlické krizi v hrsti“⁴⁵

⁴³ Příspěvek č. 28 „Evropská unie chce reformovat společný azylový systém“, 6. 4. 2016

⁴⁴ Příspěvek č. 59 „Česko proti uprchlickým kvótám“, 17. 4. 2016

⁴⁵ Příspěvek č. 57 „Německá televize ZDF bude bojovat za komika Jana Bomermana, 16. 4. 2016

V tomto kontextu jeden z příspěvků zmínil také finanční pomoc, kterou se evropské země (včetně ČR) v rámci dohody zavázaly Turecku poskytnout.

⁴⁶Petra VINTROVÁ, redaktorka

Německé kancléřce Angele Merkelové pak v klipu radí, aby byla šarmantní, protože jí má turecký prezident v hrsti kvůli uprchlické krizi.

/ Ukázka /

Petra VINTROVÁ, redaktorka

Mimochodem právě peníze pro Turecko, které mají pomoci zastavit uprchlickou vlnu, schvalují v těchto dnech evropské státy, včetně Česka. Harmonogram splátek odsouhlasila vláda.

Lubomír ZAORÁLEK, ministr zahraničí /ČSSD/

V tom říjnu minulého roku se odhlasovalo 3 miliardy euro a my jako Česká republika v tom máme závazek 20,4 milionů, které bychom měli splatit až do roku 2019.

Dohody s Tureckem se dotkla také reportáž o návštěvě rakouského prezidenta v České republice. I zde byla smlouva interpretována jako nátlak (vydírání) ze strany Turecka, a to zejména prostřednictvím komentáře prezidenta Miloše Zemana.

⁴⁷Karolína HOŠEK, redaktorka

Pak už oba státníci zavítali na pracovní oběd, kde se podávala pražská šunka nebo bažant špikovaný slaninou. Nad těmi projednali například migraci. Oba prezidenti se shodli v otázce dohody o navracení uprchlíků mezi Evropskou unií a Tureckem.

Miloš ZEMAN, prezident ČR

Je svým způsobem plácnutím do vody. Ze strany Turecka považují tuto dohodu za projev vyděračství.

Heinz FISCHER, prezident Rakouska

Existuje hodně důvodů, proč varovat před příliš rychlým optimismem a proč být opatrný.

Ve sledovaném období jsme také zaznamenali příspěvek⁴⁸, který se již zabýval volební agendou, resp. chystanými **podzimními volbami do krajských zastupitelstev**. Vzhledem k jistým problematickým momentům jej rozebereme podrobněji.

Reportáž se opírala výhradně o výsledky průzkumu veřejného mínění agentury Phoenix, podle něhož budou pro rozhodování voličů zásadními tématy migrace a „islamismus“.

Jakub VEINLICH, redaktor

Dřív to byl třicetikorunový poplatek u lékaře, letos to může být právě migrace a islamismus, tedy alespoň dnes to vypadá, že se část voličů tímto tématem bude při volbách řídit. Z 1200 respondentů agentury Phoenix research by takové téma hledalo u stran necelých 50 % dotázaných, u 30 % lidí by to roli nehrálo. A 22 % zatím neví.

Jan KUBÁČEK, autor výzkumu

⁴⁶ Příspěvek č. 7 „Písnička rozpoutala diplomatickou přestřelku“, 30. 3. 2016

⁴⁷ Příspěvek č. 46 „Rakouský prezident Heinz Fischer navštívil Českou republiku“, 11. 4. 2016

⁴⁸ Příspěvek č. 26 „Voliči v podzimních volbách budou slyšet na témata jako islám a migrační krize“, 5. 4. 2016

Pokud vláda a její představitelé v parlamentu nebudou na toto téma dostatečně efektivně a smysluplně reagovat a naslouchat těm obavám českého voliče, tak jsou ochotni se porozhlédnout i jinde.

Jakub VEINLICH, redaktor

A to už je dnes také vidět. U voličů, kteří se tématem migrace a islamizace chtějí při volbách řídit, by dalo SPD Tomia Okamury hlas 6 % voličů. Blok proti islámu, který ovšem jako spolek nemůže kandidovat, by získal od těchto voličů 24 % hlasů, a Úsvit - Národní Koalice 5 % hlasů. Úsvit a Blok přitom chtějí vytvořit koalici.

Redakce závěry průzkumu interpretovala tak, že volební preference budou v nemalé míře záviset na tom, zda kandidující subjekty uvedená témata do svého programu zařadí. Jinými slovy, **protimigrační politika** se stane **cestou k volebnímu úspěchu**. Z průzkumu prý totiž také vyplývá, že voliči, pro které jsou tato témata důležitá, mohou preferovat uskupení, jako je např. Blok proti islámu („U voličů, kteří se tématem migrace a islamizace chtějí při volbách řídit, by dalo SPD Tomia Okamury hlas 6% voličů. Blok proti islámu, který ovšem jako spolek nemůže kandidovat, by získal od těchto voličů 24% hlasů, a Úsvit – Národní Koalice 5% hlasů.“). Redaktor přitom dodává, že se politici parlamentních stran i prezident Zeman takových nálad obávají. Podle prezidenta by se tak měly tématu „ujmout zavedené strany“, aby politické body nezískali extremisté.

Autor výzkumu v reportáži připouští, že k volebnímu vítězství bude zapotřebí mnohem širší programová nabídka (právní, sociální, regionální témata). Očekává však, že se politici tématu islámu vyhýbat nebudou. Na to navazuje redaktor s tím, že zatímco se islámu bojí 66% občanů, politické strany se své agendě pro nadcházející volby dosud příliš nevěnují.

„Podle agentury Phoenix research má navíc 66% lidí z islámu jako náboženství strach, respekt z něj má 5% a 8% lidí si myslí, že bychom měli být na pozoru. Volby už sice klepou pomalu na dveře, strany prozrazují, kolik za ně zaplatí, ale o tématech příliš nemluví. Na webu ČSSD najdete například jen heslo „Garantujeme bezpečnost občanů, odmítli jsme povinné kvóty“.“

Kromě autora výzkumu, Jana Kubáčka, se v reportáži vyjadřuje Jana Volfová (BPI), mluvčí prezidenta Jiří Ovčáček, Andrej Babiš (ANO), Pavel Bělobrádek (KDU-ČSL) a Miroslav Kalousek (TOP 09).

V rámci průzkumu agentury Phonenix „Krajské volby a uprchlická krize“, jehož výsledky jsou dostupné na internetu,⁴⁹ byly respondentům položeny následující čtyři dotazy:

- 1) Jaký je Váš názor na islám?
- 2) Jaký je Váš názor na schopnost muslimů adaptovat se v českém prostředí a následném společenském soužití?
- 3) Je Váš postoj vůči islámu natolik silný, že by mohl ovlivnit Vaši volbu v krajských volbách na podzim letošního roku?
- 4) Pokud byste uvažovali v souvislosti s krajskými volbami o hnutí či straně, které se vůči migraci a islámu otevřeně vymezuje, kdo by to byl?

Ze struktury a pořadí otázek je zjevné, že průzkum nebyl primárně zaměřen na volební preference v krajských volbách ani na témata, která budou voliči u kandidujících subjektů

⁴⁹ Zde: <http://readgur.com/doc/1070470/phoenixresearch---krajské-volby-a-uprchlická-krize-03-2016>

vyhledávat, jak by se podle koncepce příspěvku mohlo zdát. Průzkum se týkal postojů české veřejnosti k islámu, potažmo muslimům. Volebním preferencím se věnovala až třetí, vzhledem ke kontextu dosti návodná, otázka. Průzkum se žádným způsobem nezabýval tím, která témata budou voliči v nadcházejících volbách preferovat (vyjádření autora výzkumu, že „*Český volič očekává, že ty témata budou mnohem širší, že budou jak právní, tak sociální, tak regionální, ale zároveň očekává, že to téma islámu se neopustí, a že se mu nebudou ti politici vyhýbat.*“, není dle zveřejněných informací výsledky průzkumu nijak podloženo). Z jeho výsledků tedy není možné vyvodit, že otázky „migrace a islamismu“ se stanou klíčovými, jak divákům podsouvá vyznění reportáže. Zároveň ani nelze tvrdit, jaký podíl voličů by dal svůj hlas konkrétním uskupením (SPD, BPI, Úsvit), protože respondentům byly k výběru předloženy pouze subjekty, které se „vůči migraci a islámu otevřeně vymezují“, nikoli celé portfolio kandidujících stran a hnutí.

Interpretace výsledků šetření ze strany redakce je tak značně problematická. Diváci se nedozví, že průzkum zjišťoval pouze vztah respondentů k islámu či (v omezené míře) k migraci a mohou tak nesprávně nabýt dojmu, že nemalá část voličů plánuje při svém rozhodování tato témata upřednostnit před jinou nabízenou agendou. Mimoto jsou diváci směřováni k závěru, že se voliči odklání od „zavedených“ stran k novým protiimigračním hnutím, aniž by měli informaci o tom, že respondenti z nabídky tradičních uskupení vůbec vybírat nemohli.

Dodáváme, že ačkoli průzkum operuje pouze s termínem „islám“ (tj. jedno ze světových náboženství), redakční komentáře užívají také pejorativní pojem „islamizace“ (vytlačování domácí kultury a víry islámem) nebo další významově posunutý výraz „islamismus“ (politická, obvykle značně konzervativní, verze islámu).

Pochybnosti navíc může vzbuzovat nejen mediální prezentace, ale i samotný zdroj, tedy výzkum agentury Phoenix, který měl být dle moderátora exkluzivně zpracován pro televizi Prima. Ze zveřejněných výsledků je totiž možné vyčíst potenciální metodologická pochybení. Kupříkladu už první otázka (názor na islám), se kterou se respondenti setkávají, nenabízí žádnou pozitivní variantu odpovědi. Dotazovaní se mohou maximálně ztotožnit s tím, že islám je „náboženství jako každé jiné“. Nemají už ale možnost k němu vyjádřit sympatie, zato mohou artikulovat svůj strach (výzkum a-priori předpokládá negativitu a nepočítá s tím, že by mezi oslovenými mohli být i muslimové). Druhá otázka toto negativní ladění stvrzuje, protože už svým zněním předpokládá možné problémy s integrací osob muslimského vyznání v české společnosti.

Třetí otázku, která se konečně týká volebního chování, je třeba posuzovat v kontextu dvou předchozích: respondenti jsou nejdříve konfrontováni s tím, že by Česká republika mohla mít potenciální potíže s muslimskou populací, a následně dotázáni, zda jejich vlastní „postoj vůči islámu“ (tj. negativní postoj) může ovlivnit volební rozhodování.

Čtvrtý dotaz je určen pouze pro ty respondenty, kteří na třetí otázku odpověděli kladně. Jakoby mimochodem je zde vedle islámu zmíněna i migrace, o které předchozí otázky vůbec nehovoří. Znění dotazu tak muslimy a migranty prakticky ztotožňuje, což je věcně nesprávné a zavádějící. V rámci odpovědi si bylo možné vybrat mezi následujícími politickými subjekty: Blok proti islámu, DSSS, SPD, Národní demokracie a Úsvit – Národní koalice. Dále mohli respondenti odpovědět, že se prozatím nerozhodli, či že by si nevybrali ani jeden z vyjmenovaných subjektů (tyto dvě možnosti mimochodem označilo dohromady 61% dotázaných). Žádná z možností přitom explicitně nedeklarovala, že by voliči tuto agendu vyhledávali u tradičních (široce profilovaných) politických stran. Respondenti proto mohli mít tendenci označit některé z konkrétně nabízených uskupení i v případě, že v reálné situaci takovou volbu pravděpodobně

neučiní. A konečně, průzkum vůbec nepodchycuje ty voliče, kteří danou tematiku v rámci svých politických preferencí zohledňují, ale s opačným znaménkem (tzn., záměrně volí pouze ty strany, které s protimuslimskou a antiimigrační kartou nehrají).

Zbylé dva příspěvky zařazené do tematické kategorie „politika“ migrační problematiku reflektovaly pouze okrajově. Reportáž věnovaná odchodu Pavola Lukša z TOP 09⁵⁰ kupříkladu spekuluje o tom, že „podle našich informací straně vadí to, že Pavol Lukša začal sympatizovat s kontroverzním aktivistou Martinem Konvičkou a politikou Hradu“. V zařazeném vyjádření Lukša vysvětluje, že chce vědět, koho bude mít za sousedy, ale Konvička není jeho „šálek kávy“. Tento příspěvek byl také jediný, který se primárně zaměřil na **konflikt v rámci domácí politické scény**.

Reportáž o návštěvě ministra zahraničí Lubomíra Zaorálka (ČSSD) v Izraeli⁵¹ zmiňuje migraci a další související dění jako témata, která byla předmětem politických jednání s izraelským prezidentem („Při jednání se ale dostalo na mnohem závažnější témata: Islámský stát, Sýrie, migrační krize a izraelsko-palestinský konflikt.“). Příspěvek akcentoval **spolupráci na mezinárodním poli**, daná témata však nijak nerozváděl.

Výběr mluvčích v „politických“ příspěvcích ilustruje, že zpravodajství výrazně preferovalo perspektivu domácích politiků před zahraničními, a to i v takové agendě, která je předmětem mezinárodních politických jednání a konfliktů (typicky tzv. uprchlické kvóty). Českých politiků bylo osloveno celkem 18 (ČSSD 7x, prezident nebo jeho mluvčí 4x, ODS 2x, ANO 1x, KDU-ČSL 1x, TOP 09 1x, ex TOP 09 1x, BPI 1x), zahraniční pouze tři (Rakousko 2x, EU 1x).

Konkrétně k otázce kvót bylo osloveno 12 domácích politiků a jediný zahraniční – Dimitris Avramopoulos, komisař Evropské unie pro migraci. Názory českých politiků byly představovány jako homogenní, tj. shodně odmítavé, pokud jde o zavedení samotného přerozdělovacího mechanismu. Případné rozpory se týkaly pouze strategie (např. za jakých okolností proti kvótám podat žalobu).

Společenské nálady

Do kategorie „společenské nálady“ jsme zařadili tři příspěvky, které se zabírají tím, jak na migraci reagují některé společenské skupiny nebo významné osobnosti veřejného života.

Hlavní rámec příspěvku	Migrující jako ...	Počet příspěvků	Podíl
ČR vs. EU	Předmět vyjednávání a sporů/nežádoucí v ČR	1	33%

⁵⁰ Příspěvek č. 9 „Pavol Lukša odchází z TOP 09 kvůli Kalouskovi“, 31. 3. 2016

⁵¹ Příspěvek č. 24 „Lubomír Zaorálek na návštěvě Izraele“, 4. 4. 2016

Krimi	Motivace k trestné činnosti	1	33%
Humanitární rovina migrace	Potřební/trpící	1	33%
Celkem		3	100%

První z nich⁵² se týkal **demonstrací** proti návrhu na zavedení tzv. uprchlických kvót (konaných na státních hranicích a v Praze). Evropská komise, jež opatření prosazovala, byla ze strany redakce prezentována jako instituce, která chce členské státy „zbavit práva rozhodovat o udělování azylu“. Redakční přístup tu tak je obdobný jako v případě „politických“ příspěvků, které se otázkou kvót zabývaly: **Evropská unie** zde představuje instituci, která stojí **proti České republice**, případně dalším jednotlivým členským státům a pokouší se, jako vnější cizorodá entita, omezovat suverenitu evropských zemí.

Gabriela KRATOCHVÍLOVÁ, moderátorka

Stovky lidí dnes živým řetězem blokovaly hned několik hraničních přechodů v České republice. Vyjadřovali tak nesouhlas s návrhem Evropské komise, která chce členské státy Evropské unie zbavit práva rozhodovat o udělování azylu. Další demonstrace mířena proti migrační krizi a migrantům samotným se odehrála také v Praze.

Kristýna VEDRALOVÁ, redaktorka

Hned 3 hraniční přechody dnes na desítky minut zablokovaly stovky lidí, aby vyjádřili nesouhlas s Evropskou komisí. Ta chce rozdělování uprchlíků převzít do vlastních rukou a zbavit tak členské státy práva rozhodovat o udělování azylu. Nejvíce demonstrantů se sešlo v Cínovci v Ústeckém kraji, společně s Čechy tam demonstrovali i Němci. Druhá blokáda proběhla na hranici s Rakouskem v Českých Velenicích.

Druhá reportáž⁵³ byla o **poplašných zprávách** na sociálních sítích, podle kterých mělo údajně v Poděbradech docházet k sexuálnímu obtěžování žen ze strany migrantů. Reportáž informuje, že se hoaxy zabývala policie („*Velmi zvláštní případ řešili policisté ve středočeských Poděbradech*“). Zpracována je jako standardní příspěvek o **kriminalitě**. Negativní dopady šíření poplašných zpráv řeší pouze s ohledem na (původní) místní obyvatele („*A město teď musí uklidňovat vyděšené občany.*“). Tím, jaké důsledky mohou mít takové hoaxy pro cizince, kteří ve městě, potažmo v České republice, žijí, se reportáž nezabývá.

Ke konci sledovaného období byla do zpravodajství zařazena krátká čtená zpráva⁵⁴ o **návštěvě papeže Františka v uprchlickém táboře** na ostrově Lesbos. Zpráva uvádí, že se papež zajímal o podmínky v táboře, tři muslimské syrské rodiny odvezl s sebou do Vatikánu a vyzval politiky k lidskému přístupu. Jednalo se o jediný příspěvek ze všech analyzovaných, který se ve svém celku zaměřoval na **humanitární rozměr migrace**. Zpráva byla stručná (stopáž 23 sekund), věcně strohá a situovaná až do druhé části zpravodajství. Provozovatel sice o dění informoval, velkou důležitost však tomuto tématu evidentně nepřisuzoval.

redaktorka

Papež František přijel na řecký ostrov Lesbos navštívit uprchlický tábor. Chtěl zjistit, v jakých podmínkách tam migranti žijí. Tři muslimské rodiny Syřanů vzal s sebou domů. Podle Vatikánu je to celkem 12 lidí, z toho 6 dětí. Papež během své návštěvy vyzval politiky, aby na uprchlickou krizi odpověděli způsobem, který by byl hoden lidskosti.

Mezi mluvčími v popisovaných příspěvcích byli především domácí politici (premiér Sobotka se vyjádřil ke kvótám, Marek Černoš z Úsvitu k proběhlým demonstracím a starosta Poděbrad

⁵² Příspěvek č. 39 „Demonstrace proti návrhu Evropské komise při řešení uprchlické krize“, 9. 4. 2016

⁵³ Příspěvek č. 51 „Zvláštní případ řešili policisté ve středočeských Poděbradech“, 13. 4. 2016

⁵⁴ Příspěvek č. 58 „Papež František přijel na řecký ostrov Lesbos“, 16. 4. 2016

Ladislav Langr k poplašným zprávám). Příspěvek o poplašných zprávách v kriminalistickém kontextu citoval autora hoaxu. V rámci reportáže o demonstracích proti kvótám dostal prostor aktivista Adam B. Bartoš, který pražskou protiimigrační akci pořádal. Expertní komentáře byly součástí příspěvku o poplašných zprávách, kdy se ve dvou vstupech vyjádřil odborník na sociální síť Petr Andryšek.

Dopad migrace na další oblasti života

Relace prakticky nenabízela zprávy, které by se prioritně soustředily na to, jaký dopad má migrace na další oblasti života v ČR (Evropě). Výjimkou je reportáž⁵⁵ o **výběru** nadcházející **letní dovolené**, kde jsou rozebírána kritéria, podle kterých čeští turisté volí cílovou destinaci. Ti se dle reportáže vyhýbají zemím, které se potýkají s tzv. migrační krizí, či zde existuje zvýšené riziko teroristických útoků. Migrace je tu tedy představena jako **komplikace** trávení volného času.

„Klid a bezpečí, právě tyto faktory vyzdvihují čeští turisté při výběru letní dovolené nejvíce. Pro svůj odpočinek volí země, které nečelí ani uprchlické krizi, ani větší hrozbě možného teroristického útoku.“

Ve zprávě o **zadržení brněnských mořeplavců u břehů Korsiky**⁵⁶ pak najdeme zmínku o tom, že vojáci cestovatele pokládali za možné džihádisty. Jeden z nich to pak komentuje slovy: *„A v téhle vyhrocené době, která je na ty uprchlíky velice složitá, a Francie je na to velmi citlivá, tak to samozřejmě byla jedna z variant, která je napadla“.*

V příspěvku o výběru dovolené hovořili výhradně zástupci sektoru cestovního ruchu. Druhý z příspěvků obsahoval komentář výše zmiňovaného cestovatele ze společnosti Expeditionclub.

⁵⁵ Příspěvek č. 34 „Výběr letní dovolené“, 8. 4. 2016

⁵⁶ Příspěvek č. 55 „Francouzští vojáci zadrželi u břehů Korsiky brněnské mořeplavce“, 15. 4. 2016

Terorismus

Z 13 zpráv, jejichž hlavním tématem byl **terorismus**, obsahovaly dvě reportáže zmínku o migraci. V obou případech se jednalo o informace ohledně Osamy Krayema, podezřelého z účasti na teroristických útocích v Bruselu, protože ten se „*podle policie ... zpátky do Evropy dostal spolu s uprchlíky s falešným syrským pasem přes řecké ostrovy*“⁵⁷.

Druhá ze zpráv se mimo jiné věnuje podceňování **bezpečnostních rizik**, která představují teroristé infiltrovaní v „uprchlické vlně“. Jediným mluvčím, který se k problematice terorismu v souvislosti s migrací vyjadřuje, je šéf německé kontrarozvědky Hans-Georg Maassen.

⁵⁸Jiří KUBEŠ, redaktor

Samotnou sílu Islámského státu v oblasti verbování nových členů podcenili i Němci. Prozradil to šéf kontrarozvědky Hans-Georg Maassen. Tamní úřady prý nepředpokládaly, že by radikálové přišli v uprchlické vlně. Považovaly to za příliš riskantní. Tento názor ale teď mění.

Hans-Georg MAASSEN, šéf kontrarozvědky

"Velkým problémem je především to, že platný cestovní pas při příchodu do Německa nepředložilo až 70 % všech migrantů."

Partie

Politicko-publicistický diskusní pořad Partie je na programu Prima vysílán každou neděli od 11:00 hodin. Ve sledovaném období jsme tak mohli zaznamenat celkem tři vydání. Migrační agendu reflektovala dvě z nich.

Datum	Hosté	Témata ⁵⁹
3. 4. 2016	K. Valachová (ministryně školství, ČSSD) A. Putnová (poslankyně, TOP 09)	Návštěva čínského prezidenta; kauza Altner; inkluzivní vzdělávání; šikana na školách
10. 4. 2016	M. Chovanec (ministr vnitra, ČSSD) M. Kalousek (předseda TOP 09)	Pomoc křesťanům z Iráku; Proces s Martinem Konvičkou ; návštěva čínského prezidenta
17. 4. 2016	B. Sobotka (premiér, ČSSD) P. Fiala (předseda ODS)	Kauza Altner; zákon o střetu zájmů; zvyšování platů ve veřejném sektoru; Úprava azylové politiky

Partie ze dne 10. dubna 2016

Diskuse se zúčastnili ministr vnitra Milan Chovanec (ČSSD) a předseda TOP 09 Miroslav Kalousek. Námi reflektovaná témata přitom pokrývala podstatnou část pořadu. Hosté se nejdříve podrobně zabývali problematikou iráckých uprchlíků v České republice a poté byli vyzváni, aby se vyjádřili také k žalobě podané na předsedu Bloku proti islámu, Martina Konvičku.

⁵⁷ Příspěvek č. 45 „Teroristé nechtěli útočit v Bruselu, ale opět v Paříži“, 10. 4. 2016

⁵⁸ Příspěvek č. 47 „Kritika bezpečnostních složek působících ve městě Malmo“, 11. 4. 2016

⁵⁹ Názvy rozebíraných témat jsme převzali z databáze Newton media.

Pomoc křesťanům z Iráku

Moderátorka Terezie Kašparovská zformulovala tyto okruhy otázek:

- Administrativní komplikace při navracení Iráčanů z Německa do ČR
- Postup ČR vůči Iráčanům, kteří se pokusili o odchod do Německa
- Motivace a plány Iráčanů
- Budoucnost (pozastavení) projektu nadačního fondu Generace 21
- Odchod Iráčanů z ČR jako argument proti tzv. uprchlickým kvótám
- Žaloba proti kvótám

V první části se moderátorka dotazovala ministra Chovance na **postup státu vůči iráckým uprchlíkům**, kteří se pokusili emigrovat do Německa. Tato část rozhovoru byla zaměřena na zjišťování faktických informací, téma bylo prezentováno jako **apolitické**, resp. jako **záležitost státní správy**. Další dotazy, položené již oběma hostům, pak směřovaly také k **reflexi humanitárního rozměru situace** („*Vy sám osobně byste se klonil k tomu, že by jim Česká republika měla znovu pomoci, či nikoli?*“). Hosté se shodli na tom, že je nutné „*dodržovat pravidla*“ a vrátili otázku zpět do administrativní roviny.

Následně se moderátorka zajímala o **motivaci Iráčanů** a o možné odjezdy dalších skupin uprchlíků. Dle ministra Chovance nebyli dotyční spokojeni s podmínkami pobytu v ČR ani se spoluprací s nadačním fondem Generace 21. Dodal, že právě to bylo důvodem k **pozastavení projektu přesídlování**. V tuto chvíli oponuje Miroslav Kalousek, který poukazuje na to, že v Iráku čekají další uprchlíci, kterým byl přislíben azyl v České republice. Ti by se dle něho neměli stát „*obětí kolektivní viny*“. Oba hosté pak dostávají opakovaně prostor ke svým reakcím. Následně moderátorka debatu posouvá k otázce **tzv. uprchlických kvót**, když se ptá ministra Chovance na to, zda odchod Iráčanů použije jako argument proti zavedení daného opatření („*Budete tímto případem argumentovat při jednáních v Evropské Unii o povinných kvótách, protože podobnou zkušenost nabylo i Polsko, bude to ten hlavní argument?*“). Obdobní dotaz posléze klade i M. Kalouskovi, přičemž hosté se opět vrací k vzájemné shodě, když deklarují, že systém kvót je zcela **nefunkční**. Moderátorka se v závěru dotkne ještě možné **žaloby proti kvótám**, kterou navrhuje podat předseda ODS Petr Fiala. Odpovídá pouze Milan Chovanec s tím, že i takovou možnost lze eventuálně zvážit.

Proces s Martinem Konvičkou

Debatě předcházela reportáž o žalobě na Martina Konvičku⁶⁰, poté hosté zodpovídali níže uvedené dotazy:

- Proces jako průlom
- Hranice mezi svobodou slova a trestným činem
- Proces jako příležitost k získání politických bodů pro M. Konvičku

⁶⁰ Jde o zpravodajskou reportáž, která byla součástí vysílání relace Zprávy FTV Prima ze dne 8. 4. 2016

Na začátku moderátorka téma vztáhla k problematice migrace, resp. tzv. migrační krize a shrnula obsah kauzy (připomínáme, že samotná reportáž, zařazené též do vysílání zpravodajské relace Zprávy FTV Prima, zmínky o migraci neobsahovala).

„S tématem migrační krize souvisí i událost z konce týdne. Šéf Bloku proti islámu Martin Konvička půjde za své výroky před soud. Státní zástupce ho obžaloval z podněcování nenávisti vůči skupině osob. Konvička v minulosti na svém Facebooku psal třeba o namletí muslimů do masokostní moučky nebo navrhoval jejich zavírání do koncentračních táborů.“

Po skončení reportáže byli hosté vyzváni, aby odpověděli, zda **proces** s předsedou Bloku proti Islámu, Martinem Konvičkou, pokládají za **průlomový**. To hosté odmítli, přičemž shodně uvedli, že se jedná především o trestněprávní, nikoli politickou, záležitost. Miroslav Kalousek nicméně deklaroval, že výroky odsuzuje. Další otázka se týkala **hranice mezi svobodou slova a trestným činem**, kdy moderátorka poukázala na vzrůstající kritiku vůči muslimům. Odpovědi byly i tentokrát nekonfliktní. Hosté se opětovně odkázali na platnou legislativu, čímž téma stále udržovali v **administrativně-právním rámci**. Vybočující byla pouze poznámka Milana Chovance o tom, že tématu migrace zneužívají **populisté** (s tím, že „Česká republika fakticky problém s těmi uprchlíky nemá“). Na závěr se pak moderátorka ptala, zda nemůže být proces **příležitostí k získání politických bodů** pro Martina Konvičku. Podle Milana Chovance je to irelevantní, protože je tak jako tak nutné postupovat podle práva. Dle názoru Miroslava Kalouska je Martin Konvička „zakomplexovaný nešťastník“ a populist.

Rozhovor byl, v obou svých částech, veden standardním způsobem. Dotazy, které moderátorka hostům pokládala, byly vesměs neutrální. Neopodstatněnou konfrontačnost vůči jakémukoli z pozvaných jsme nezaznamenali. Na rozdíl od jiných politicky exponovaných témat se spolu hosté v mnoha ohledech prakticky shodovali (problematika migrace je v rámci ČR specifická tím, že do značné míry vytváří konsensus napříč politickým spektrem). Téma se navíc často drželo výhradně v administrativně-právní rovině. Pokud už ale k nějaké polemice došlo (pomoc pro uprchlíky, kteří jsou stále v Iráku), dostali oba hosté přiměřený prostor k tomu, aby svá stanoviska vyjasnili.

Partie ze dne 17. dubna 2016

Pozvanými byli premiér Bohuslav Sobotka (ČSSD) a předseda ODS Petr Fiala. Jako závěrečné téma pořadu se řešily návrhy Evropské komise na úpravu azylové politiky, resp. na zavedení tzv. uprchlických kvót. Moderátorka Terezie Kašparovská se hostů dotazovala na následující:

- Odmítání kvót (obou navržených variant) ze strany české vlády
- Odchod Iráčanů z ČR jako argument proti kvótám
- Žaloba proti kvótám

Na začátku tematického bloku vyzvala moderátorka premiéra Sobotku, aby se vyjádřil k **odmítavému stanovisku k tzv. kvótám** ze strany české vlády. Uvedla, že Evropská komise návrh předkládá ve dvou variantách: „slabší“ (mechanismus by se využil pouze k řešení situace v přetížených zemích) a „přísnější“ (automatické přerozdělování do všech zemí EU). Premiér postoj vlády potvrdil a dodal, že je nutné zaměřit se na příčiny krize a ochranu vnějších (schengenských) hranic.

Moderátorka navázala dotazem ohledně využití **odchodu iráckých uprchlíků jako argumentu proti kvótám** („*A budete, pane předsedo, argumentovat i tím posledním případem iráckých křesťanů, kteří tady ani přes tu vynaloženou snahu nechtěli zůstat ...*“). Premiér uvedl, že případem argumentovat bude. Systém kvót je podle něj nefunkční a mnozí migranti přicházejí z „*ekonomických důvodů*“. Poté se moderátorka obrátila na Petra Fialu, zda stále zvažuje podat **proti kvótám žalobu**. Ten uvedl, že na podání žaloby stále trvá. S premiérem se přitom shodl na tom, že kvóty jsou nefunkčním nástrojem. Jako opoziční politik ale zároveň využil nastoleného tématu ke **kritice vlády**, která dle něj selhala při výběru Iráčanů, kterým byl azyl poskytnut. Premiér poté dostal příležitost k reakci, resp. k obhajobě přístupu vlády v této věci. Současně Bohuslav Sobotka vyjádřil zdrženlivější postoj k případné žalobě, preferoval by spíše hledání spojenectví v dalších členských státech. Zbývající část pořadu pak naplňovala polemika mezi hosty o otázce případné žaloby. V této fázi moderátorka do debaty téměř nezasahovala.

I v tomto případě jsme nezaznamenali předpojatý přístup moderátorky k žádnému z hostů. Ve sporných otázkách (žaloba proti kvótám, postup vlády při udělování azylu Iráčanů) měli oba hosté příležitost představit divákům své argumenty. Také zde se však projevila principiální politická shoda, kdy oba „opponenti“ jednoznačně omítali jakoukoli variantu přerozdělovacího mechanismu. Moderátorka nevytvářela žádnou protiváhu (např. pomocí představení argumentů Evropské komise), naopak do diskuse sama přinášela argumenty proti zavedení kvót (uprchlíci z Iráku). Téma tak bylo, obdobně jako ve zpravodajství, rámováno jakožto **legitimní boj České republiky proti institucím Evropské unie**.

Očima Josefa Klímy

Pořad Očima Josefa Klímy, provozovatelem definovaný jako publicistická show, je zařazován do vysílání vždy v úterý okolo 22. hodiny. Primárně se jedná o nepolitickou publicistiku, která sleduje zejména soukromé a kriminální kauzy. Zpracování témat pak často balancuje na hranici investigativní žurnalistiky a bulváru. Nelze tedy ani očekávat, že by se pořad nějak seriózněji problematikou migrace zabýval. Přesto jsme v jednom ze tří monitorovaných vydání zachytili drobné zmínky, které se ke sledovanému tématu vztahují.

Datum	Čas vysílání	Příspěvky ⁶¹
29. 3. 2016	21:31:03	Bílí koně; Hroší kůže; Minulost se vrací; rozhovor s Lukášem Nečesaným; Tichý zabiják; Glosátor (O. Hejma).
5. 4. 2016	22:14:44	(moderátorský úvod) ; Test národní povahy (1); Horský hotel; Test národní povahy (2) ; Minulost se vrací; Test národní povahy (3); Nájem za hubičku; Test národní povahy (4); Pankáč akrobat; Glosátor (L. Pavlásek)
12. 4. 2016	22:13:03	Sdílená lednička; Boj o přežití; Minulost se vrací; Vězení pro koně; Můj soused zabiják; Glosátor (I. Pazderková)

Očima Josefa Klímy ze dne 5. dubna 2016

Moderátor pořadu, Josef Klíma, se o migraci zmínil už v samotném úvodu pořadu. O „*náporu uprchlíků*“ hovoří proto, aby představil jiné téma – reportáž o Mezinárodním dni Romů. Tvrdí, že došlo k útlumu protiromských nálad, a to proto, že podle veřejného mínění jsou Romové „*na rozdíl od muslimů naši*“. Dále už však tuto otázku nerozvádí.

⁶¹ Dle názvů v závěrečných titulcích pořadu

Josef KLÍMA, moderátor

Hezký večer vám přeju u dalšího dílu pořadu Očima Josefa Klímy. Všimli jste si, jak utichlo veřejné dění kolem Romů? Žádné lamentování, že jsou asociální. Žádné demonstrace proti nim, ani na jejich obranu. Konečně jsme si jich pod nápořem uprchlíků začali vážit. Přece jen přes všechny výhrady jsou na rozdíl od muslimů naši. I dnes uvidíte jednu reportáž, která se jich týká. Krom jiného pochopitelně.

Další relevantní zmínka byla součástí rubriky „Test národní povahy“, konkrétně její druhé části (obsah rubriky prostupuje celým pořadem). Jedná se o „experiment“, ve kterém redakce zjišťuje reakce lidé na nejrůznější situace. V daném případě byli jednotlivci vyzýváni, aby přispěli do potravinové sbírky pro lidi bez domova. Někteří z oslovených se zdráhali s tím, že pomoc je nepochybně adresována migrantům. To redaktor vyvrací.

osoba

To tutově strkáme těm migrantům a na ty já nedám ani ...

Daniel JANOCH, redaktor

Ne, to pro uprchlíky to není, je to pro bezdomovce.

osoba

No, no. My imigrantům taky nedáme.

Z popisu vidíme, že se pořad tématu dotkl pouze okrajově. Je tak poměrně obtížné daný obsah interpretovat. Migrace je stále považována za jedno z klíčových témat současné veřejné debaty. Moderátor se ho tak snaží vztáhnout k jiné problematice a zakomponovat do úvodu pořadu i přesto, že se mu už dále nevěnuje.

O migrujících se pořad zmiňuje ve vztahu k jiným specifickým (znevýhodněným) skupinám, tj. k Romům a lidem bez domova. V prvním případě upozorňuje na „přelétavost“, resp. kontextuální povahu protiromských nálad. V druhém pak demonstruje, kde se ve společnosti nacházejí meze solidarity. Pořad by tak teoreticky mohl mít i „osvětový“ potenciál. Ten je ovšem zcela nevytěžený, zvolené zpracování nadnesené otázky spíše bagatelizuje. Forma odpovídá klasickému „infotainmentu“. Diváci tak mohou spíše nabýt dojmu, že pořad prezentuje „souboj“ nebo hierarchii marginalizovaných (migrující jsou ještě „horší“ než Romové nebo lidé bez domova).

ZÁVĚRY A VYHODNOCENÍ

Mediální obraz migrace

Prostor vyhrazený sledovaným tématům

Ve své hlavní zpravodajské relaci, Zprávy FTV Prima, věnoval provozovatel hodnocené problematice přibližně 20% vysílacího času, přičemž migrace se z hlediska celkové stopáže explicitně dotýkala 16% příspěvků. K některému ze sledovaných témat se pak vyjadřovala všechna monitorovaná vydání.

V porovnání s jinými obdobnými médii tedy zpravodajský zájem o téma poklesl jen lehce. V době, kterou mapovala předchozí analýza (monitoring od 24. srpna do 13. září 2015), zabírala migrační a související agenda cca 25% vysílacího času zpravodajství provozovatele. Stejně jako dříve, i tentokrát byly analyzované příspěvky z většiny soustředěny do první části zpravodajství, přičemž nyní byly dokonce čtyři z nich odvysílány jako první v pořadí (v období předchozí analýzy bylo na úvod vždy zařazeno nějaké „nemigrační“ domácí téma).

Přetrvávající vysoký podíl daného obsahu souvisí s tematickou strukturou analyzovaných příspěvků. Provozovatel podrobně reflektoval především migraci na území České republiky (35% hodnocených zpráv), resp. téma odchodu části iráckých uprchlíků z ČR (19 příspěvků).

Téma zůstalo také významnou součástí publicistiky. Migrační problematiku diskutovali hosté dvou ze tří monitorovaných vydání politicko-publicistického pořadu *Partie*. Pozornost věnovaná uvedeným otázkám tedy zůstala srovnatelnou s předchozím obdobím. Pořad *Očima Josefa Klímy* reagoval na sledované dění pouze nahodile, což ale není v případě bulvárně laděného investigativního formátu nic překvapivého.

Zdroje

Informace o aktuálním vývoji situace v zahraničí (např. na řecko-makedonských hranicích) čerpalo zpravodajství výhradně z externích (agenturních) zdrojů. Žádný z příspěvků, který se tohoto tématu týkal, nebyl podložen vlastními poznatky z terénu. V období, na které se zaměřila předchozí analýza, přitom provozovatel reportéry do zahraničí vysílal (redakce např. systematicky monitorovala situaci na maďarsko-srbských hranicích). Domácí lokality však nyní byly, v rámci přípravy příspěvků o uprchlících z Iráku, navštěvovány frekventovaně.

Stejně jako poprvé, i tentokrát je nutné konstatovat, že výběr zdrojů příliš pestrý nebyl. Obsah vysílání se opět do velké míry opíral o oficiální vyjádření domácích politických špiček, a to zejména o stanoviska ministra vnitra Milana Chovance, který byl vůbec nejfrekventovanějším mluvčím (20x). Dalšími výraznými mluvčími byly osoby spojené s projektem nadačního fondu *Generace 21*, který zajišťoval přesídlení uprchlíků z Iráku do České republiky.

Struktura mluvčích byla podmíněna jak výše uvedenou absencí vlastních zpráv ze zahraničí, tak poměrně specifickou tematickou skladbou příspěvků. V průběhu sledovaného období se vynořila „kauza“ s odchodem některých skupin iráckých azylantů z České republiky. Na ni se provozovatel soustředil prioritně, proto velká část oslovených mluvčích komentovala právě toto dění. K uvedenému tématu se také, až na jednu výjimku, vztahovaly veškeré výroky zmiňovaného ministra Chovance, do jehož kompetence státní účast v projektu přesídlení uprchlíků spadala.

Zpravodajství (i když v disproporční míře) zprostředkovávalo vyjádření subjektů napříč tuzemským politickým spektrem. Ze stran zastoupených ve sněmovně ovšem chyběl hlas zástupců KSČM. Na otázkách, ke kterým se oslovení politici vyjadřovali, ale vesměs panovala principiální shoda, a není známo, že by byla pozice KSČM např. v otázce zavedení tzv. uprchlických kvót (viz dále) zásadně odlišná.

Diskusně-publicistický pořad *Partie* ve sledovaném období hostil celkem čtyři české politiky, kteří se k otázkám spojeným s migrací vyjadřovali: ministra vnitra Milana Chovance (ČSSD), Miroslava Kalouska (předseda TOP 09), premiéra Bohuslava Sobotku (ČSSD) a Petra Fialu (předseda ODS). Dva z nich (B. Sobotka a P. Fiala) přitom vystoupili také ve vydáních, která byla předmětem předchozího monitoringu. To může znamenat, že provozovatel velkou část hostů vybírá z úzkého seznamu několika málo vrcholných představitelů, a nezprostředkovává tak celou šíři relevantních politických stanovisek. Jakékoli reprezentativní závěry ale samozřejmě nelze vyvozovat na základě takto malého vzorku.

Zahraniční politici ve zprávách vystupovali výrazně méně často než politici domácí. Vedle tematické skladby příspěvků to bylo dáno také tím, že provozovatel vztahoval mezinárodně-politické otázky primárně k českému politickému kontextu. Nejmarkantněji se tento přístup projevil v otázce tzv. uprchlických kvót. Zpravodajství reflektující tuto problematiku nabídlo pouze jeden komentář evropského politika (komisaře EU pro migraci, Dimitrise Avramopulose). V kontrastu s tím bylo osloveno celkem 12 domácích politiků, kteří vyjádřili shodně odmítavá stanoviska k případnému zavedení jakékoli varianty přerozdělovacího mechanismu. Obdobné tendence zaznamenala i předchozí analýza.

Samotní migrující byli (po domácích politicích a zástupcích nadace Generace 21) třetími nejvyužívanějšími přímými zdroji zpravodajských příspěvků. Jejich vyjádření byla nejčastěji zařazena ve zprávách o odchodu iráckých křesťanů z České republiky (11 výroků). Další výpovědi se pak objevovaly v příspěvcích mapujících aktuální situaci v tranzitních a cílových evropských zemích (6 výroků), kde sloužily k dokreslení popisu tamní situace.

Expertní komentáře se, ve shodě s dříve sledovaným obdobím, ve zpravodajství vyskytovaly sporadicky. Redakce oslovila např. politologa Petra Robejška, který však spíše než odborný vhled nabídl čistě subjektivní, silně negativně laděný, názor na Iráčany, kteří se rozhodli opustit Českou republiku. Publicistickým formátem, který by počítal se zapojením odborné veřejnosti, pak program *Prima* nedisponuje.

Témata a rámce

Zpravodajská relace *Zprávy FTV Prima* se v monitorovaném období ve zvýšené míře zajímala o témata spojená s terorismem. Z větší části se jednalo o příspěvky mapující vyšetřování teroristických útoků v Bruselu, potažmo v Paříži. To je pochopitelné, protože k útokům v Belgii došlo necelý týden před začátkem období zahrnutého do monitoringu. Z příspěvků, jejichž hlavním tématem byl terorismus, se o migraci explicitně zmiňovaly pouze dva. V obou případech se jednalo o informace ohledně obviněného Osamy Krayema, který se zpět do Evropy dostal spolu s migranty. Migrace tu byla proto představována jako bezpečnostní riziko, nicméně tato otázka zprávám nedominovala. Publicistika se na rozdíl od zpravodajství tématem nezabývala. Problematiku terorismu nereflektovalo ani jedno ze tří monitorovaných vydání diskusně-publicistického pořadu *Partie*.

Nejsledovanějším tématem se ovšem stalo dění spojené s odchodem části iráckých azylantů z ČR a pozastavením projektu nadačního fondu Generace 21, který integraci Iráčanů na našem

území zajišťoval. Tato problematika byla také předmětem diskuse dvou ze tří vydání pořadu *Partie* (samostatně či v souvislosti se zaváděním tzv. uprchlických kvót). Zpravodajství se dále, podobně jako dříve, soustředilo na mapování situace v tranzitních (a doplňkově cílových) evropských zemích a na politickou agendu (tzv. uprchlické kvóty, dohoda s Tureckem apod.). Objem příspěvků tohoto typu byl ale oproti prvnímu monitoringu méně než poloviční. Na rozdíl od předchozího období se pak provozovatel nezabýval situací v tuzemských detenčních zařízeních a příliš ho nezajímaly ani postoje veřejnosti k přítomnosti migrujících na území České republiky. Důvodem může být objektivní změna situace (méně migrantů v detencích v souvislosti s uzavřením tzv. balkánské trasy apod.), i to, že se provozovatel začal prioritně orientovat na výše zmíněnou „kauzu“ okolo realizace projektu *Generace 21*.

Migrace byla, ve shodě s výsledky předchozí analýzy, prezentována jako administrativně-bezpečnostní problém, kdy migrující vystupovali jakožto ohrožení stability a zátěž pro dotčené země. Provozovatel stále operoval s „katastrofickými“ scénáři očekávaného „náporu“ migrantů na Evropu. Vznětí příspěvků bylo jen o něco méně dramatické než dříve, a to vzhledem ke změnám na mezinárodním poli, kdy došlo k uzavření tzv. balkánské cesty a posléze začala být realizována dohoda Evropské unie s Tureckem o navrácení neúspěšných žadatelů o azyl zpět do Turecka. V popisu zahraničního dění hrály důležitou roli nepokoje, které propukaly v souvislosti s deportacemi migrantů do Turecka, se snahou řecké vlády přesunout migrující do oficiálních uprchlických zařízení, či s pokusy o překročení uzavřené řecko-makedonské hranice. Přítomnost migrantů v „ilegálních“ táborech byla líčena jako nežádoucí a obtěžující místní obyvatele. Jindy byli migrující popisováni jako agresivní narušitelé (situace ve Francii) či alespoň nevděční příjemci pomoci. Na druhé straně, např. tvrdý zásah makedonských úřadů vůči migrujícím zprávy prezentovaly jako kontroverzní a kritizovatelný. Zpravodajství také otevřelo téma možné radikalizace migrantů teroristy z Islámského státu. Tato hrozba však byla přičítána situačním faktorům (špatné podmínky v uprchlických táborech), nikoli přímému vlivu náboženského přesvědčení či kulturního zázemí migrujících.

Ve zpravodajství se, s výjimkou krátké čtené zprávy o návštěvě papeže Františka na ostrově Lesbos, prakticky nevyskytovaly humanitárně laděné příspěvky. Může přitom jít o setrvalý trend, protože provozovatel danou rovinu pomíjel i v předchozím sledovaném období. Už vůbec pak diváci nebyli prostřednictvím zpravodajství ani publicistiky seznámeni s osobními příběhy, které by migrující přiblížily např. jako vzdělané, kompetentní a potenciálně přínosné, nikoli pouze jako trpící oběti okolností.

Zpravodajské příspěvky, které mapovaly dění okolo odchodu části iráckých uprchlíků z ČR a pozastavení projektu přesídlování, inklinovaly k tomu, aby situaci interpretovaly jako obecné selhání integračního procesu. Tomu napomáhalo i propojení daného tématu s otázkou zavedení tzv. uprchlických kvót, kdy byl neúspěch projektu *Generace 21* představován jako argument proti jmenovanému opatření. Obraz migrujících, které zpravodajství v tomto kontextu vytvářelo, byl převážně negativní. Iráčané se dostali do role „nevděčníků“, kteří odmítli pomoc českého státu, případně pasivního objektu úředních jednání (administrativní spory s Německem). Tím, že by návrat do Iráku mohl být i legitimním krokem, se šířeji zabývala jediná reportáž. Z popisovaného trendu příliš nevybočoval ani pořad *Partie*. V rámci vydání, která se na tuto problematiku soustředila, pozvaní hosté široce diskutovali o administrativních komplikacích spojených s navrácením Iráčanů z Německa a o otázce uprchlických kvót. Na druhou stranu je nutné poznamenat, že dotazy moderátorky směřovaly také k reflexi humanitárního rozměru situace, motivaci Iráčanů apod. Debata se přitom dotkla i problémů uprchlíků, kterým byl sice azyl v ČR přislíben, ovšem do okamžiku pozastavení projektu přicestovat nestihli.

Převaha negativního ladění zpráv o Iráčanech byla do určité míry dána povahou samotných událostí (část azylantů opustila republiku, projekt byl pozastaven a později zcela ukončen). Je také potřeba brát v potaz způsob, jakým média obvykle na události obdobného typu reagují (tendence preferovat potenciálně konfliktní aktuální dění, zvláště pokud se týká domácí situace). Není proto překvapivé, když je takovému tématu věnována poměrně rozsáhlá pozornost. Provozovatel se však na problematiku zaměřil poněkud nestandardním způsobem. Aktuální situaci provázal s kauzou okolo (potenciálně problematického) překladu slov jednoho z uprchlíků, který se objevil v reportáži „Irácké rodině se nelíbí byty“, odvysílané v únoru letošního roku. Součástí zpravodajství se v této souvislosti stala kampaň obhajující postup provozovatele, přičemž byla celá záležitost rámována jako legitimní boj s pokrytectvím politické korektnosti.

Jako důležitá součást politické agendy se opět vyprofilovala problematika tzv. uprchlických kvót, a to jak ve zpravodajství, tak v publicistice (diskusní pořad *Partie*), protože v průběhu sledovaného období předložila Evropská komise další návrhy na zavedení uvedeného opatření. Provozovatel k tématu přistoupil silně entocentricky, přestože se jedná o problematiku celoevropského dosahu. Rámoval jej jako spor České republiky (případně dalších nesouhlasících zemí) s institucemi Evropské unie, a to z pohledu domácí politické reprezentace, která se vůči unijním záměrům vymezovala. Provozovatel měl patrně za to, že není nutné téma vyvažovat, když se na české politické scéně nenachází významná síla, která by byla v této otázce v opozici. Zcela přitom opomíjel, že divák není pouze občanem České republiky, ale také Evropské unie. Relevantní informací o argumentech evropských institucí, které návrh prosazují, se tak ke konzumentům vysílání nedostaly. Lze proto konstatovat, že vysílání programu přispělo k udržování statu quo nastoleného současnou domácí politickou mocí.

Zpravodajství se dotýkalo také politických aspektů dohody o navrácení neúspěšných žadatelů o azyl, kterou uzavřela Evropská unie s Tureckem. Motivem těchto zpráv byl možný nátlak vyvíjený na EU ze strany Turecka (až na jeden případ se však jednalo spíše o okrajové zmínky). Tématem už se staly také chystané podzimní volby do krajských zastupitelstev. K nim se vztahoval zpravodajský příspěvek, dle kterého by měla protiimigrační politika sehrát důležitou roli v rozhodování voličů, resp. měla by se stát cestou k volebnímu úspěchu. Tyto závěry přitom byly silně problematické, resp. neměly oporu v datech, ze kterých zpráva čerpala.

Příčiny a souvislosti migrace byly pro zpravodajství i publicistiku opět marginálním tématem. Stejně jako dříve byly důvody k migraci (válka v Sýrii, hrozby ze strany tzv. Islámského státu) zmiňovány útržkovitě, spíše k dokreslení popisu aktuálního dění. Situaci na Středním východě pak samostatně nerefletoval žádný zpravodajský příspěvek. Existenci dalších konkrétních příčin, příp. globálního politického kontextu, zpravodajství neřešilo vůbec. Nevěnovalo se tak ani jejich řešení. Do politických debat v rámci publicistického pořadu *Partie* se daná témata také nepromítala. Důsledky migrace v mimoevropských zemích byly diskutovány pouze minimálně, a to v souvislosti se situací na tureckém území, když došlo na otázky okolo realizace dohody Evropské unie s Tureckem. Vzhledem k tomu, že byla migrace ve zpravodajství i publicistice představována jako problém administrativně-bezpečnostního charakteru, hovořilo se obvykle o řešeních typu zmíněné dohody s Tureckem, různých opatření na hranicích nebo o tzv. uprchlických kvótách. Integrace, která byla z nabízených řešení zmiňována nejčastěji, se zpravidla vázala k tématu odchodu iráckých křesťanů, případně byla v podobně negativním duchu (tj. jako selhávání integračních snah) tematizována také v evropském kontextu. O společenských náladách souvisejících s migrací (či další relevantní agendou) vysílání informovalo zřídka. Výrazněji (tj. ve zpravodajství i publicistice) se provozovatel věnoval pouze žalobě podané na předsedu Bloku proti islámu, Martina Konvičku.

Symbolika

V obrazové složce zpravodajské relace byli migrující prezentováni jako rozmanitá skupina osob (mužů, žen i dětí). V případě zahraničního zpravodajství se vesměs jednalo o agenturní záběry. Postup provozovatele zde zůstal od doby předchozí analýzy stejný. Motivem záběrů často bývaly nejrůznější nepokoje a zásahy bezpečnostních složek. Tyto vizuály byly obvykle doprovázeny tematicky korespondujícími komentáři, někdy se však objevovaly i bez návaznosti na komentované dění. Frekventovaná volba takových mediálně „atraktivních“ záběrů tak mohla v divácích vyvolat dojem, že uprchlické tábory jsou místy neustálých střetů (resp. že k těmto střetům dochází častěji, než tomu ve skutečnosti je).

Pro označení migrujících pak byl nejčastěji volen výraz „uprchlíci“ následovaný termíny „migranti“ a „lidé“. S těmito nejfrekventovanějšími slovy redakce obvykle zacházela jako se synonymy, a to patrně z čistě stylistických důvodů, přestože jejich obsah není totožný (např. „migrant“ je širší pojem než „uprchlík“). I v tomto bodě se vysílání drželo stejného postupu jako v období, na které se zaměřila první analýza. Vedle toho ale bylo nyní možné vysledovat i tendenci k záměrnému rozlišování, kdy byli jako „nelegální“ nebo „ilegální“ označováni ti migranti, kteří mají být navraceni na základě dohody EU s Tureckem.

„Katastrofickou“ metaforiku (např. „přiliv“) zpravodajství využívalo v nižší míře než v předcházejícím sledovaném období, protože do popředí vystoupil motiv kontroly a administrativního zvládnání situace (uzavírání migračních tras, realizace dohody s Tureckem). Jazykové prostředky tohoto typu se však i přesto objevily v 11 příspěvcích o migraci. Další pak zdůrazňovaly vysoké počty migrujících (potenciálně) mířících do Evropy.

Vyhodnocení analyzovaného obsahu z hlediska zákona o vysílání

Zájem o téma migrace (a související agendu) ze strany provozovatele příliš nepoklesl. Ve zpravodajství však došlo ke změnám v důrazu na jednotlivé tematické okruhy. Problematika byla zpracována relativně povrchně, se zaměřením na bezprostřední dění, bez větších ambic zprostředkovat divákům komplexní pohled na věc. Jako základní zdroj informací přitom sloužila oficiální vyjádření domácích politických špiček. Provozovatel sice nabízí jeden diskusní politicko-publicistický pořad (Partie), do něj jsou však jako hosté zváni opět zejména vrcholní političtí představitelé, nikoli např. experti zabývající se probíranými tématy. Platformou pro rozvoj hlubší debaty se tak stát nemůže. Pořad Očima Josefa Klímy se svým charakterem nachází spíše na pomezí (nepolitické) investigativní publicistiky a bulváru, hodnotný rozbor problematiky tak od něj ani očekávat nelze.

Redakční komentáře se ve většině zpravodajských příspěvků držely věcné roviny. Redakce neinklinovala k tomu, aby se v divácích pokoušela vzbuzovat emoce, ať už negativní nebo pozitivní, či aby se je pokoušela přesvědčovat o legitimitě zprostředkovaných stanovisek. Výraznou výjimku však tvořily některé z příspěvků, které se dotýkaly tématu odchodu části iráckých uprchlíků z České republiky⁶². Provozovatel aktuální situaci provázal s kauzou okolo (potenciálně problematického) překladu slov jednoho z uprchlíků, který zazněl v reportáži „Irácké rodině se nelíbí byty“, odvysílané v rámci Zpráv FTV Prima v únoru letošního roku. **Součástí zpravodajství se tím stala kampaň obhajující privátní zájmy provozovatele, tj.**

⁶² Příspěvek č. 8 „Část křesťanských uprchlíků chce odcestovat z Česka zpět do Iráku“, 31. 3. 2016; příspěvek č. 11 „Chovanec stopl přijímání křesťanů z Iráku“, 1. 4. 2016; příspěvek č. 14 „Část křesťanských uprchlíků z Iráku odjela do Německa (1)“, 2. 4. 2016; příspěvek č. 15 „Část křesťanských uprchlíků z Iráku odjela do Německa (2)“, 2. 4. 2016

jeho postup ve věci, která byla v té době předmětem šetření Rady (potenciální manipulace při zpracování jmenované reportáže). Celá záležitost byla přitom rámována jako legitimní boj s pokrytectvím politické korektnosti. **Zprávy, které o věci ve sledovaném období informovaly, neoddělovaly hodnotící komentáře od informací zpravodajského charakteru, čímž se mohly dostat do rozporu s ustanovením § 31 odst. 3 zákona č. 231/2001 Sb.** Provozovatel, který je hlavním aktérem referovaného dění, v této situaci cíleně využil prostoru zpravodajství k tomu, aby uměle vytvořil „událost“ (problém politické korektnosti ve vysílání) a využil ji ve svůj prospěch. Jeho názorová stanoviska přitom byla divákům prezentována jako jednoznačná fakta, nikoli jako postoj jedné ze stran sporu (kterou v této věci reálně byla).

Diváci si na základě odvysílaného obsahu nemohli vytvořit vlastní nezávislý názor, jelikož je zaujaté redakční komentáře naváděly k jediné možné interpretaci popisovaných událostí. Protože tuto agendu (tj. problém údajného křivého nařčení provozovatele z manipulace zpravodajským materiálem) v danou chvíli nastolil sám provozovatel, diváci pravděpodobně neměli příliš příležitostí porovnávat tato tvrzení s aktuálními informacemi z jiných otevřených zdrojů. Provozovatel tedy divákům jako legitimní předkládal pouze jedno z existujících názorových stanovisek, a to ve věci, která byla stále předmětem šetření. Na druhé straně, toto šetření, které prováděla Rada, následně neprokázalo, že by se provozovatel v souvislosti s reportáží o údajně odmítnutých jihlavských bytech porušení zákona dopustil. Necháváme proto Radě na zvážení, zda je nyní účelné vůči provozovateli podnikat další kroky. Pokud by se Rada rozhodla věci dále zabývat, máme připraveno usnesení k zahájení správního řízení, případně výzvu k podání vysvětlení postupu provozovatele v dané věci.

Jakožto potenciálně problematický by mohl být dále hodnocen zpravodajský příspěvek⁶³, který reflektoval chystané podzimní volby do krajských zastupitelstev. Z redakčních komentářů plynulo, že protiimigrační politika by měla sehrát podstatnou úlohu v rozhodování voličů, resp. se stát cestou k volebnímu úspěchu. Tyto závěry však byly silně problematické, resp. neměly oporu v datech, ze kterých zpráva čerpala. Vzhledem k tomu, že Úřad Rady bude realizovat vlastní rozsáhlý monitoring předvolebního vysílání, doporučujeme věnovat naznačeným trendům zvýšenou pozornost a s případnými dalšími kroky vyčkat, pokud příslušná analýza tendence tohoto typu potvrdí.

Pochybnosti může vyvolat také přístup provozovatele k informování o otázce návrhů na zavedení tzv. uprchlických kvót. V rámci zpravodajské relace Zprávy FTV Prima se ve sledovaném období k tematice vyjadřovalo celkem 12 domácích politických představitelů, přičemž všichni zastávali shodná, tj. odmítavá, stanoviska k danému návrhu. Proti nim stál pouze jediný unijní politik, a to komisař Evropské unie pro migraci D. Avramopoulos. Diskusní pořad *Partie* se tématu věnoval zejména ve vydání ze dne 17. dubna 2016, kdy o něm debatovali premiér B. Sobotka (ČSSD) a P. Fiala (ODS). I v tomto případě se oba hosté proti návrhů Evropské komise shodně vymezovali, napětí mezi nimi se projevovalo pouze v preferovaných strategiích (žaloba proti kvótám). Moderátorka pořadu neplnila roli kvalifikované oponentky (např. pomocí představení argumentů Evropské komise), naopak do diskuse sama přinášela argumenty proti zavedení kvót (odchod iráckých uprchlíků).

Koncentrace na tuzemský kontext politického dění je u českého média svým způsobem pochopitelná. Provozovatel se patrně domníval, že pluralitu dostatečně zajistí, když publikuje vyjádření domácích politiků napříč politickým spektrem. Taková strategie pak ale samozřejmě může selhávat ve chvíli, kdy se skutečná opozice nachází vně domácí politické scény. Vysílání

⁶³ Příspěvek č. 26 „Voliči v podzimních volbách budou slyšet na témata jako islám a migrační krize“, 5. 4. 2016

se na druhé straně nepokoušelo z tématu těžít, spíše poměrně povrchně a mechanicky reprodukovalo dostupné postoje českých politických špiček. Obdobný problém jsme přitom u provozovatele zaznamenali také v předchozím monitorovaném období. Rada tehdy po vyhodnocení obsahu vysílání a s přihlédnutím k vysvětlení, které provozovatel v dané věci podal (to se vztahovalo k diskusnímu pořadu *Partie*), rozhodla, že k porušení zákona nedošlo. Další postup proto nyní nenavrhujeme.

Migrující byli v nezanedbatelné části analyzovaného obsahu prezentováni jako „masa“ a administrativní zátěž. Zároveň byli v českém kontextu, v souvislosti s odchodem části iráckých uprchlíků, vykreslováni jako nevděční příjemci státní pomoci. Obraz migrujících, které vysílání ve sledovaném období utvářelo, tak byl vesměs negativní. Pro diváky představovali „ty druhé“, spíše pasivní objekty azylových politik (administrativních procedur, deportací), než aktivní aktéry a lidi s osobním příběhem. **Nepříznivé rámování, resp. kontext, do kterého byly zprávy o migrantech zasazovány, ale ještě není možné směřovat s případným utvrzováním stereotypních předsudků, nebo dokonce s podněcováním k nenávisti.**

Zpravodajství kupříkladu otevřelo téma možné radikalizace migrantů teroristy z Islámského státu. Tato hrozba však byla přičítána situačním faktorům (špatné podmínky v uprchlických táborech), nikoli přímému vlivu náboženského přesvědčení či kulturního zázemí. Migrující se v některých zpravodajských příspěvcích také ocitli v roli agresorů a narušitelů místních komunit (situace ve Francii), nicméně zprávy takové jednání explicitně nezobecňovaly a nepodsouvaly divákům představu o bytostně násilné povaze migrantů. Události, které jsou společností vnímány jako negativní, obecně přitahují pozornost médií více než jiné dění. Provozovatel zde nevybočoval z toho, co je v tuzemském mediálním mainstreamu běžné, i když je možné spekulovat o tom, že humanitární perspektivu potlačoval nadměru výrazně.

Vysílání se ani v náznaku nedopouštělo propagace či zlehčování válečných konfliktů. K tomu ostatně ani nebyla příležitost, protože kupříkladu válka v Sýrii nebyla ve sledovaném období předmětem mediální zájmu provozovatele. **Osoby umírající či vystavené těžkému utrpení příspěvky nezachycovaly.**

Návrhy usnesení:

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání se seznámila s analýzou informování o tématu migrace ve zpravodajských a publicistických pořadech programu Prima provozovatele FTV Prima, spol. s r.o. v období od 28. března do 17. dubna 2016.
--

a

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen Rada) v rámci své působnosti dané ustanovením § 5 písm. a) a f) zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů (dále jen zákon č. 231/2001 Sb.), v platném znění, v souladu s ustanovením § 46 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění, rozhodla zahájit s provozovatelem FTV Prima, spol. s r.o., IČ: 48115908, sídlem Na žertvách 132/24, Praha, PSČ 180 00, správní řízení z moci úřední pro možné porušení § 31 odst. 3 zákona č. 231/2001 Sb., kterého se mohl dopustit tím, že v období od 28. března do 17. dubna 2016 odvysílal na programu Prima v rámci zpravodajské relace Zprávy FTV Prima, zařazované vždy v čase od 18:55 hodin, celkem čtyři zpravodajské příspěvky, které informovaly o údajném krivém nařčení provozovatele z manipulace zpravodajským materiálem, jenž se vztahoval k tématu integrace uprchlíků z Iráku na území České republiky, přičemž tyto příspěvky neoddělovaly hodnotící komentáře od informací
--

zpravodajského charakteru. Jednalo se konkrétně o tyto zpravodajské příspěvky: příspěvek informující o plánovaném odchodu skupiny Iráčanů z České republiky ze dne 31. března 2016 (12:12 minut od začátku pořadu), příspěvek informující o pozastavení projektu nadačního fondu Generace 21 ze dne 1. dubna 2016 (01:08 minut od začátku pořadu) a dva na sebe navazující příspěvky o odjezdu skupiny Iráckých uprchlíků do Německa ze dne 2. dubna 2016 (01:15 a 02:52 minut od začátku pořadu). V příspěvcích docházelo k prolínání zpravodajského obsahu a hodnotících komentářů moderátorů a redaktorů relace (např. „*Kritici přitom tehdy tvrdili, že jsme reportáž nebo vyjádření George Batty zmanipulovali. Ted' se ukazuje, že lidé skutečně stoprocentně spokojeni nebyli*“, „*Máme si to vysvětlit tak, že v době natáčení naší reportáže byli uprchlíci spokojeni a svůj názor změnili až ted'? Na to nám nedokázal nikdo odpovědět.*“, „*Naše televize se totiž po odvysílání původní reportáže, kde jsme jako první upozornili na to, že uprchlíci nejsou spokojeni s ubytováním v Česku, stala terčem útoku jiných médií a iniciativy HateFree*“), přičemž názorová stanoviska provozovatele byla divákům prezentována jako fakta. Diváci si tak na základě odvysílaného obsahu nemohli vytvořit vlastní nezávislý názor, jelikož zaujaté redakční komentáře je naváděly k jediné možné interpretaci medializovaného dění.

nebo

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen „Rada“) v rámci své kompetence dané § 5 písm. a) a f) zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, v platném znění (dále jen „zákon č. 231/2001 Sb.“) a v souladu s ustanovením § 137 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, (dále jen „zákon č. 500/2004 Sb.“) žádá provozovatele FTV Prima, spol. s r.o., IČ: 48115908, sídlem Na žertvách 132/24, Praha, PSČ 180 00, o podání vysvětlení jeho postupu při informování o problematice integrace uprchlíků z Iráku v České republice: V období od 28. března do 17. dubna 2016 odvysílal provozovatel na programu Prima v rámci zpravodajské relace Zprávy FTV Prima, zařazované vždy v čase od 18:55 hodin, celkem čtyři zpravodajské příspěvky, které informovaly o údajném křivém nařčení provozovatele z manipulace zpravodajským materiálem, jenž se vztahoval k tématu integrace uprchlíků z Iráku na území České republiky, přičemž tyto příspěvky neoddělovaly hodnotící komentáře od informací zpravodajského charakteru. Jednalo se konkrétně o tyto zpravodajské příspěvky: příspěvek informující o plánovaném odchodu skupiny Iráčanů z České republiky ze dne 31. března 2016 (12:12 minut od začátku pořadu), příspěvek informující o pozastavení projektu nadačního fondu Generace 21 ze dne 1. dubna 2016 (01:08 minut od začátku pořadu) a dva na sebe navazující příspěvky o odjezdu skupiny Iráckých uprchlíků do Německa ze dne 2. dubna 2016 (01:15 a 02:52 minut od začátku pořadu). V příspěvcích docházelo k prolínání zpravodajského obsahu a hodnotících komentářů moderátorů a redaktorů relace (např. „*Kritici přitom tehdy tvrdili, že jsme reportáž nebo vyjádření George Batty zmanipulovali. Ted' se ukazuje, že lidé skutečně stoprocentně spokojeni nebyli*“, „*Máme si to vysvětlit tak, že v době natáčení naší reportáže byli uprchlíci spokojeni a svůj názor změnili až ted'? Na to nám nedokázal nikdo odpovědět.*“, „*Naše televize se totiž po odvysílání původní reportáže, kde jsme jako první upozornili na to, že uprchlíci nejsou spokojeni s ubytováním v Česku, stala terčem útoku jiných médií a iniciativy HateFree*“), přičemž názorová stanoviska provozovatele byla divákům prezentována jako fakta. Diváci si tak na základě odvysílaného obsahu nemohli vytvořit vlastní nezávislý názor, jelikož zaujaté redakční komentáře je naváděly k jediné možné interpretaci medializovaného dění. Rada stanovuje lhůtu k podání vysvětlení 30 dní ode dne doručení této výzvy.